

8.3.4. Zahtjevi, s obzirom na dužinu, moraju biti ispunjeni duž vodoravne crte koja leži u uzdužnoj ravnini koja prolazi kroz podužnu osu vozila na razini podnice prostora za teret.

Dodatak 4.

Postupak za provjeravanje može li se vozilo kategorizirati kao terensko vozilo

0. Općenito

0.1 Za potrebe razvrstavanja vozila kao terensko vozilo primjenjuje se postupak koji je opisan u ovom Dodatku.

1. Uvjeti ispitivanja za geometrijska mjerenja

1.1. Vozila koja pripadaju kategoriji M 1 ili N 1 trebaju biti bez opterećenja, s ispitnom lutkom koja odgovara mjerama 50 % muške populacije koja je postavljena na vozačko sjedište i opremljena rashladnom tekućinom, mazivom, gorivom, alatom i rezervnim točkom (ako se isporučuje kao OEM oprema).

Ispitna lutka može se zamijeniti sa sličnom napravom iste mase (navesti masu, 75/79/...).

1.2. Vozila, osim vozila iz točke 1.1., moraju se opteretiti do svoje najveće tehnički dopuštene ukupne mase (NDM). Raspodjela mase po osovina mora biti takva da predstavlja najnepovoljniji slučaj s obzirom na zadane kriterije.

1.3. Vozilo koje je predstavnik tipa mora se dostaviti tehničkoj službi u uvjetima koji su određeni u točki 1.1. ili 1.2. Vozilo mora biti zaustavljeno, s kotačima usmjerenim ravno naprijed.

Tlo na kojem se obavljaju mjerenja mora biti što je moguće više ravno i vodoravno (najveći nagib od 0,5 %).

2. Mjerenje uglova prednjeg i zadnjeg prepusta i ugla kosine

2.1. Prednji prilazni ugao mora se mjeriti sukladno točki 6.10. norme ISO 612:1978.

2.2. Zadnji prilazni ugao mora se mjeriti sukladno točki 6.11. norme ISO 612:1978.

2.3. Ugao prepreke mora se mjeriti sukladno točki 6.9. norme ISO 612:1978.

2.4. Pri mjerenju zadnjeg prilaznog ugla, naprave za zaštitu od zadnjeg podlijetanja koje se mogu namještati po visini mogu se namjestiti u gornji položaj.

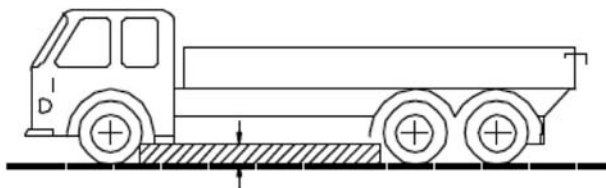
2.5. Odredba iz točke 2.4. ne smatra se kao obveza da osnovno vozilo bude serijski opremljeno zaštitom od zadnjeg podlijetanja. Međutim, proizvođač osnovnog vozila mora obavijestiti proizvođača u sljedećem stupnju da vozilo mora zadovoljavati zahtjeve za ugao kosine kada se opremi sa zaštitom od zadnjeg podlijetanja.

3. Mjerenje klirensa

3.1. Zračnost od tla između osovina (Klirens)

3.1.1. "Klirens" znači najkraći razmak između ravnine tla i najniže čvrste točke vozila.

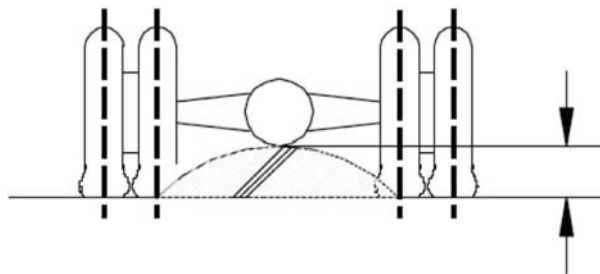
Za primjenu te definicije uzima se u obzir razmak između zadnje osovine prednje skupine osovina i prve osovine zadnje skupine osovina.

3.1.2. Nijedan fiksni kruti dio vozila ne smije se nalaziti unutar osjenčene površine na slici gore.

3.2. Klirens ispod neke osovine

3.2.1. "Klirens" znači udaljenost do tla ispod najviše točke luka kružnice, koji prolazi kroz središte površine dodira kotača s tlom jedne osovine (kod dvostrukih kotača to je unutarnji točak), i dodiruje najnižu čvrstu točku na vozilu između kotača.

3.2.2. Ovisno od slučaja, mjerenje klirensa mora se provesti na svakoj od osovina jedne skupine osovina.

"Sposobnost savladavanja uspona"-označava sposobnost vozila da savlada neki uspon krećući se ravnomjernom brzinom bez pojave podužnog ili bočnog klizanja kotača. Sposobnost savladavanja uspona za vozila kategorije M2, M3, N2 ili N3 se određuje ispitivanjem. Na zahtjev sposobnost savladavanja uspona može se demonstrirati metodama virtualnog ispitivanja.

Na osnovu člana 203. stav 3., a u vezi sa članom 252. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17 i 9/18), ministar komunikacija i transporta, u saradnji sa entitetskim ministarstvima unutrašnjih poslova u Bosni i Hercegovini i Policijom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, donosi

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ДИМЕНЗИЈАМА, УКУПНОЈ МАСИ И ОСОВИНСКОМ ОПТЕРЕЋЕЊУ ВОЗИЛА, О УРЕЂАЈИМА И ОПРЕМИ КОЈУ МОРАЈУ ИМАТИ ВОЗИЛА И О ОСНОВНИМ УСЛОВИМА КОЈЕ МОРАЈУ ИСПУЊАВАТИ УРЕЂАЈИ И ОПРЕМА У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА

Члан 1.

У члану 2. Правилника о димензијама, укупној маси и осовинском оптерећењу возила, о уређајима и опреми коју морају имати возила и о основним условима које морају испуњавати уређаји и опрема у саобраћају на путевима ("Службени гласник БиХ", бр. 23/07, 54/07 и 101/12), иза става (4) додаје се нови став (5) који гласи:

"(5) Позивање на једнообразне техничке услове значи позивање на одговарајуће наредбе о хомологацији односно одговарајуће УНЕЦЕ правилнике. Позивање на задњу верзију једнообразних техничких услова значи позивање на задњу верзију УНЕЦЕ правилника."

Члан 2.

У члану 4. бришу се тач. л) и м).

Члан 3.

У члану 6. у ставу (1) тачка е) се брише.

Члан 4.

У члану 8. у ставу (1) тачка а) мијења се и гласи:

"а) Ширина

- 1) мопед 1,00 м;
- 2) моторно возило на два и три точка и четворочикл (укључујући и лаки), осим возила из алинеје 1) ове тачке 2,00 м".

Члан 5.

У члану 11. у ставу (5), тачка а) мијења се и гласи:

"а) Возило на двије осовине	
1) моторно возило, осим аутобуса, и приколица;	18,00 т
2) моторно возило, осим аутобуса, са погоном на алтернативна горива - највећа дозвољена укупна маса из алинеје 1) ове тачке може се повећати за додатну масу коју захтијева технологија примјењених алтернативних горива, а највише за 1,00 т;	19,00 т
3) аутобус;	19,50 т"

У члану 11. у ставу (5), тачка б), се мијења и гласи:

"б) Возило на три осовине	
1) моторно возило;	25,00 т
2) моторно возило са погоном на алтернативна горива- највећа дозвољена укупна маса из алинеје 1) ове тачке може се повећати за додатну масу коју захтијева технологија примјењених алтернативних горива, а највише за 1,00 т;	26,00 т
3) моторно возило ако је погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматичима и ваздушним ослањањем или другим ослањањем које се прихвата као еквивалентно, или ако је свака погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматичима и при томе највеће осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,50 т;	26,00 т
4) моторно возило из алинеје 3) ове тачке са погоном на алтернативна горива-највећа дозвољена укупна маса из алинеје 3) ове тачке може се повећати за додатну масу коју захтијева технологија примјењених алтернативних горива, а највише за 1,00 т;	27,00 т
5) зглобни аутобус;	28,00 т
6) Зглобни аутобус са погоном на алтернативна горива- највећа дозвољена укупна маса из алинеје 5) ове тачке може се повећати за додатну масу коју захтијева технологија примјењених алтернативних горива, а највише за 1,00 т;	29,00 т
7) Приколица".	24,00 т"

У члану 11. у ставу (5), тачка ц), се мијења и гласи:

"ц) Возило на четири осовине	
1) моторно возило са паром дуплих осовина, код којих је растојање између њихових средишта најмање 4 м;	32,00 т
2) моторно возило са најмање двије управљајуће осовине ако је погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматичима и ваздушним ослањањем или другим ослањањем које се прихвата као еквивалентно; или ако је свака погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматичима и при томе највеће осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,50 т;	32,00 т
3) независно од одредби алинеја 1) и 2) ове тачке највећа дозвољена укупна маса возила, изражена у тонама (т), не смије прелазити петоструку вриједност растојања између оса осовине најближе предњем и осовине најближе задњем крају возила, израженог у метрима (м)".	"

У члану 11. у ставу (6), тачка д), се мијења и гласи:

"д) скуп возила који сачињава троосовински тегљач са двоосовинском или троосовинском полуприколицом када, у интермодалним прометним операцијама, превози један или више контејнера или измјењивих надградњи највеће укупне дужине 45 стопа".	
	44,00 т

У члану 11. у ставу (6), иза тачке д) додаје се нова тачка е), која гласи:

"е) скуп возила који сачињава двоосовински тегљач са троосовинском полуприколицом када, у интермодалним саобраћајним операцијама, превози један или више контејнера или измјењивих надградњи највеће укупне дужине 45 стопа".	
	42,00 т

У члану 11. у ставу (7), тачка а) се брише.

Досадашње тач. од б) до х) постају тач. а) до г).

Члан 6.

У члану 12. у ставу (2), иза текста "тачка ц)", брише се ријеч "или", и у новом реду додаје текст: "42,00 т; члан 11, став (6), тачка е), или".

У члану 12. у ставу (2), испред ријечи "односно", додаје се текст "42,00 т".

Члан 7.

У члану 15. у ставу (1), у тачки а) ријечи "комбиноване аутомобиле", се бришу.

Члан 8.

У члану 16. став (1), иза ријечи "мијењати" додаје се "правац и", а реченица "Помоћни систем мора конструктивно бити изведен тако, да његов евентуални квар не утиче на управљивост возилом" се брише.

Члан 9.

У члану 17. став (2), се мијења и гласи:

"(2) Под кочним системом из става (1) овог члана подразумевају се, на начин предвиђен овим правилником:

- а) радна кочница,
- б) помоћна кочница,
- в) паркирна кочница,
- д) допунска кочница за дуготрајно успоравање."

У члану 17. иза става (5), додаје се нови став (6), који гласи:

"(6) Допунска кочница за дуготрајно успоравање возила омогућава стварање и одржавање кочног ефекта без знатног смањења перформанси у довољно дугом периоду времена, и изводи се на начин да је возач може активирати са возачког мјеста при чему једна његова рука мора остати слободна ради управљања возилом."

Досадашњи став (6), постаје став (7).

Члан 10.

У чл. 19. и 20. ријечи "система" замјењују се ријечју "круга".

Члан 11.

У члану 24., у ставу (2), бришу се ријечи "и дјелују више него што је то неизбјежно".

Члан 12.

У члану 25. у ставу (2), иза текста "показивач смјера", додаје се интерпункцијски знак "зарез", и текст "угаона свјетла, маневарска свјетла".

Члан 13.

У члану 26. у ставу (1), иза тачке е) брише се интерпункцијски знак тачка, додаје се интерпункцијски знак зарез, и нове тач. ф), г) и х), које гласе:

- "ф) угаоно свјетло;
- г) маневарско свјетло;
- х) спољашње приступно свјетло."

Члан 14.

У члану 28. додају се нови ст. (10), (11) и (12) који гласе:

"(10) Дозвољено је аутоматско прилагођавање карактеристика свјетлосног снопа кратког свјетла различитим условима његовог коришћења – предњи прилагођиви свјетлосни систем.

(11) Предњи прилагођиви свјетлосни систем из става (10) овог члана може садржавати аутоматско прилагођавање свјетлосног снопа дугог свјетла у односу на присуство возила која му долазе у сусрет и/или му претходе, без узроковања nelaгоде за возача и друге учеснике у саобраћају – прилагођиви дуги свјетлосни сноп. Предњи прилагођиви свјетлосни

систем може обухватати и функцију побољшаног освјетљавања завоја.

- (12) Предњи прилагодљиви свјетлосни систем из става (10) овог члана, и ако су уграђени прилагодљиви дуги свјетлосни снопови и функција побољшаног освјетљавања завоја, морају бити одобреног типа и уграђени у складу са једнообразним техничким захтјевима и није дозвољена њихова накнадна уградња."

Члан 15.

У члану 29. у ставу (5) ријечи "систем за пуштање у рад или гашење мотора налази у таквом положају који омогућава нормалан мотора. Уколико није испуњен један од претходна два увјета овог става тада свјетла за возњу унатраг не смију се моћи упалити односно остати упаљена" мијењању ријечима "команда за укључивање погонског агрегата налази у положају који омогућава његов рад".

Члан 16.

Иза члана 32. додају се нови чл. 32а., 32б. и 32ц., који гласе:

"Члан 32а).

- (1) Угаоно свјетло је свјетлосни уређај намијењен да осигура додатно освјетљавање простора непосредно уз предњи угао возила на страни на коју је, или се намјерава да буде, возило управљено.
- (2) На моторном возилу на најмање четири точка, изузев четвороцикла (укључујући и лаки), дозвољена је уградња угаоног свјетла, и то као два угаона свјетла одобреног типа.
- (3) Изузетно, дозвољена је уградња два додатна угаона свјетла одобреног типа у случају трактора и радне машине, опремљеног на његовој предњој страни за уградњу измјењивих уређаја који могу утицати на функционалност свјетла из става (2) овог члана.
- (4) На прикључно возило није дозвољена уградња угаоног свјетла.
- (5) У подужном смислу, уградња угаоног свјетла дозвољена је на највећем растојању од 1 м од најистуреније тачке на предњем крају возила ка задњем крају возила, док најмања дозвољена удаљеност свијетлеће површине угаоног свјетла од површине пута износи 0,25 м, а највећа 0,9 м. Уградња угаоног свјетла није дозвољена на висини већој од висине на коју су уграђена кратка свјетла главног свјетла.
- (6) Изузетно од одредби става (5) у случају трактора и радне машине највећа дозвољена удаљеност свијетлеће површине угаоног свјетла од површине пута износи 2,5 м. За уградњу два додатна угаона свјетла из става (3) овог члана ова удаљеност се смије повећати до највише 3,0 м. Уградња угаоног свјетла није дозвољена на висини већој од висине на коју су уграђена кратка свјетла главног свјетла.
- (7) Свијетлост угаоног свјетла је бијеле боје.
- (8) Угаоно свјетло на једној страни возила се укључује само када је укључен показивач правца на тој страни возила и/или када су закренути управљачки точкови ка истој тој страни, и мора се искључити са престанком ових услова.
- (9) Угаоно свјетло смије се укључити истовремено на обје стране возила, без обзира на укљученост показивача правца и угао закретања управљачких точкова, само када је укључено свјетло за возњу уназад и, у том случају, мора се искључити са

његовим искључивањем или када брзина кретања возила према напријед премаши 10 км/х.

- (10) Уколико није укључено кратко свјетло и/или дуго свјетло главног свјетла, или уколико је брзина кретања возила већа од 40 км/х није дозвољено укључивање угаоног свјетла.
- (11) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва.

Члан 32б).

- (1) Маневарско свјетло је свјетлосни уређај намијењен да осигура додатно освјетљавање простора бочно од возила током маневра при малој брзини кретања возила.
- (2) На моторном возилу на најмање четири точка, изузев четвороцикла (укључујући и лаки), дозвољена је уградња маневарског свјетла одобреног типа, и то као једно или два, по једно на сваку бочну страну.
- (3) На прикључно возило није дозвољена уградња маневарског свјетла.
- (4) Маневарско свјетло мора бити усмјерено ка доле, на начин да његова свијетлећа површина није видљива посматрачу који се креће по путањи облика правоугаоника чије су ивице паралелне, односно окомите, на средњу подужну раван возила и налазе се од њега на растојању од 10 м.
- (5) Свијетлост маневарског свјетла је бијеле боје.
- (6) Уколико није укључено кратко свјетло и/или дуго свјетло главног свјетла није дозвољено укључивање маневарског свјетла.
- (7) Маневарско свјетло се аутоматски укључује током маневра при брзини до 10 км/х, прије него што је возило први пут покренуто након (сваког) ручног укључивања погонског агрегата, или ако је команда система за пренос снаге у положају за ход уназад, или ако је активиран систем за индиректно осматрање (камера) у сврху подршке возачу при извођењу маневра паркирања.
- (8) Маневарско свјетло се аутоматски искључује чим брзина кретања возила према напријед премаши 10 км/х.
- (9) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва.

Члан 32ц).

- (1) Спољашње приступно свјетло је свјетлосни уређај намијењен да обезбједи додатно освјетљавање простора како би возачу и путницима било олакшано улажење и излажење из возила, као и радње утовара и истовара.
- (2) На моторном возилу на најмање четири точка, изузев четвороцикла (укључујући и лаки), дозвољена је уградња спољашњег приступног свјетла, у складу са једнообразним техничким условима.
- (3) На прикључно возило није дозвољена уградња спољашњег приступног свјетла.
- (4) У сврху реализовања функције спољашњег приступног свјетла из става (1) овог члана дозвољено је, осим код трактора и радних машина, укључивање и других свјетлосних уређаја одобреног типа који емитују

- свјетлост бијеле боје осим дугог свјетла, дневног свјетла и свјетла за возњу назад.
- (5) Код трактора и радних машина спољашње приступно свјетло мора бити уграђено на начин да његова свијетлећа површина није видљива посматрачу који се креће по путањи облика правоугаоника чије су ивице паралелне, односно окомите, на средњу подужну раван возила и налазе се од њега на растојању од 10 м. Међутим, у случају накнадне уградње спољашњег приступног свјетла овај захтјев мора бити испуњен код свих возила из става (2) овог члана.
- (6) Свјетлост спољашњег приступног свјетла је бијеле боје.
- (7) Спољашње приступно свјетло се смије укључити уколико је возило у стању мировања и уколико је погонски агрегат возила искључен, и/или су отворена врата возача и/или путника, и/или је отворен поклопац пртљажног простора.
- (8) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага и полицијских агенција у Босни и Херцеговини, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва."

Члан 17.

У члану 33. иза тачке х), додају се нове тач. и), ј), к) и л) које гласе:

- "и) дневно свјетло,
- ј) ознаке за обиљежавање дугих и тешких возила,
- к) ознаке за обиљежавање спорих возила,
- л) контурне ознаке."

Члан 18.

У члану 40. у ставу (3), бришу се ријечи "и властитим, комбинованим", а умјесто њих се додаје ријеч "путничким".

Члан 19.

Иза члана 41. додаје се нови члан 41а., који гласи:

"Члан 41а.

- (1) Дневно свјетло је свјетлосни уређај, уграђен на предњој страни возила и усмјерен према напријед, намијењен за стално означавање возила у саобраћају у току дана.
- (2) На моторном возилу дозвољена је уградња дневног свјетла, и то као два дневна свјетла одобреног типа.
- (3) Изузетно од одредби става (2) овог члана, дозвољена је уградња и једног дневног свјетла одобреног типа на моторном возилу на два точка, те на моторном возилу на три точка и четвороциклу (укључујући и лаки) чија ширина није већа од 1,3 м. У случају мотоцикла са бочном приколицом дозвољена је уградња и три дневна свјетла одобреног типа, од којих једног на бочној приколици.
- (4) Дозвољена је уградња два додатна дневна свјетла одобреног типа у случају трактора и радне машине, опремљеног на његовој предњој страни за уградњу измјењивих уређаја који могу утицати на функционалност дневног свјетла из става (2) овог члана, при томе није дозвољено да истовремено буду укључена оба пара дневних свјетала.
- (5) На прикључно возило није дозвољена уградња дневног свјетла.
- (6) Растојање унутрашњих ивица свијетлећих површина дневног свјетла мора износити најмање 0,6 м, а код возила чија је ширина мања од 1,3 м ово растојање се смије смањити најмање на 0,4 м.

- (7) Одредбе става (6) овог члана не примјењује се на моторно возило на два или три точка и четвороцикл (укључујући и лаки).
- (8) Најмања дозвољена удаљеност свијетлеће површине дневног свјетла од површине пута износи 0,25 м, а највећа 1,5 м.
- (9) Изузетно од одредби става (8) овог члана, у случају трактора и радне машине дозвољена је највећа удаљеност свијетлеће површине дневног свјетла од површине пута 2,5 м, која се може повећати до највише 4,0 м за уградњу два додатна дневна свјетла.
- (10) Свјетлост дневног свјетла је бијеле боје.
- (11) Дневно свјетло је дозвољено употребљавати искључиво по дану при доброј видљивости.
- (12) Дневно свјетло се мора искључити када се укључи главно (кратко/дуго) свјетло, осим уколико се главно свјетло укључи у кратком временском периоду у сврху упозоравања.
- (13) Укључивање и искључивање дневног свијетла може бити аутоматско, као и прелазак са дневног на главно свјетло и обрнуто.
- (14) При накнадној уградњи дневног свјетла на возило из става (2) овог члана, поред испуњавања услова из ст. од (1) до (13) овог члана, оно се мора аутоматски укључити када је команда за укључивање погонског агрегата возила у положају који омогућава његов рад. Изузетно, дневно свјетло може остати искључено: када је команда паркирне кочице активирана, или када је команда аутоматског система за пренос снаге у паркирном положају, или прије него што је возило покренуто први пут након (сваког) ручног укључивања погонског агрегата. Такође, искључивање дневног свјетла према ставу (12) овог члана мора бити аутоматско.
- (15) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва."

Члан 20.

У члану 42. иза тачке ц), брише се интерпункцијски знак тачка и додаје се интерпункцијски знак зарез, и нове тач. д) и е), које гласе:

- "д) свјетлосни знак интензивног кочења,
- е) свјетлосни знак упозорења на налет са задње стране."

Члан 21.

У члану 43. иза става (7) додаје се нови став (8) који гласи:

- "(8) Стоп свјетла могу реализовати аутоматски трептави ефекат у сврху давања свјетлосног знака интензивног кочења из члана 44а. овог правилника."

Члан 22.

У члану 44. иза става (12) додаје се нови став (13) који гласи:

- "(13) Показивачи правца могу реализовати аутоматски трептави ефекат у сврху давања свјетлосног знака интензивног кочења из члана 44а. овог правилника, односно свјетлосног знака упозорења на налет са задње стране из члана 44б. овог правилника."

Члан 23.

Иза члана 44. додају се нови чл. 44а. и 44б. који гласе:

"Члан 44а.

- (1) Свјетлосни знак интензивног кочења намијењен је да учесницима у саобраћају иза возила укаже да је, у односу на преовлађујуће услове на путу, у току интензивно кочење.
- (2) Свјетлосни знак интензивног кочења се даје истовременим трептавим радом свих стоп свјетала из става (8) члана 43. или показивача правца из става (13) члана 44.
- (3) Свјетлосни знак интензивног кочења се укључује и искључује аутоматски, у складу са једнообразним техничким условима.
- (4) Сви свјетлосни уређаји свјетлосног знака интензивног кочења трепте у фази фреквенцијом $4,0 \pm 1,0$ Hz (односно, условно, 240 ± 60 трептаја у минути), односно $4,0 +0,0/-1,0$ Hz (односно, условно, $240 +0/-60$ трептаја у минути) уколико је извор свјетлости барем једног од ових свјетлосних уређаја на задњем крају возила сијалица са ужареним влакном.
- (5) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва.

Члан 44б.

- (1) Свјетлосни знак упозорења на налет са задње стране намијењен је да упозори да би возило иза требало да предузме хитне радње како би био избјегнут налет са задње стране на предметно возило.
- (2) Свјетлосни знак упозорења на налет са задње стране се даје истовременим трептавим радом свих показивача правца из става (13) члана 44. овог правилника.
- (3) Свјетлосни знак упозорења на налет са задње стране се укључује и искључује аутоматски, у складу са једнообразним техничким условима.
- (4) Сви свјетлосни уређаји свјетлосног знака упозорења на налет са задње стране трепте у фази фреквенцијом $4,0 \pm 1,0$ Hz (односно, условно, 240 ± 60 трептаја у минути), односно $4,0 + 0,0/-1,0$ Hz (односно, условно, $240 +0/-60$ трептаја у минути) уколико је извор свјетлости барем једног од ових свјетлосних уређаја на задњем крају возила сијалица са ужареним влакном.
- (5) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва."

Члан 24.

У члану 46. у ставу (2), иза тачке б) додаје се нова тачка ц) која гласи:

- "
- с) За вјетробранска стакла је допуштен одговарајући ниво оштећења које не ремети нормалну видљивост кроз вјетробранско стакло и који немају тенденцију даљег ширења.

Дозвољене границе оштећења вјетробранског стакла одређене су зависно од категорије возила и позиције оштећења на вјетробранском стаклу.

Вјетробранско стакло подијељено је на зоне А, Б и Ц:

- Зона "А", је површина вјетробрана која представља непосредно видно поље возача. Границе зоне одређене су површином вјетробрана у области коју захвата брисач,

ширине 290 мм за возила категорије М1 и N1, односно 350 мм за возила категорије М2, М3, N2 и N3, мјерене тако да средишња оса тачка управљача представља и средишњу осу ове површине.

- Зона "Б", је остатак површине вјетробрана коју захватају брисачи.
- Зона "Ц" је остатак површине вјетробрана, који није захваћен зонама "А" и "Б".

Дозвољене границе оштећења су:

- Зона "А": оштећење у овом подручју треба бити унутар круга промјера 10 мм (допуштена су максимално два оштећења, уз услов да су на међусобном растојању већем од 100 мм).
- Зона "Б": оштећење у овом подручју за возила категорије М1 и N1 треба бити унутар круга промјера 40 мм, а за остала возила треба бити унутар круга промјера 20 мм или може бити линијска напустина дужине 30 мм (допуштена су максимално два оштећења, уз услов да су на међусобном растојању већем од 100 мм).
- Зона "Ц": оштећење у овом подручју треба бити унутар круга промјера 40 мм (допуштена су максимално два оштећења, уз услов да су на међусобном растојању већем од 100 мм)."

У члану 46. став (3) се мијења и гласи:

"(3) Није дозвољено накнадно затамњивање вјетробрана."

У члану 46. у ставу (4), иза тачке б) додаје се тачка ц) која гласи:

- "
- с) бочне стаклене површине у равни возача и сувозача, тако да укупна провидност износи најмање 70%;
- д) задње стакло возила, намијењеног за обављање привредне дјелатности за коју су регистровани, постављањем хомологованих рекламних фолија без рефлексije, при чему возила морају имати уграђена најмање два (спољашња) бочна возачка огледала."

Члан 25.

У чл. 49. став (1) тач. ц) и д), став (4) и 52. став (1) тачка а) ријеч "властитом", се мијења са "путничком".

Члан 26.

У чл. 49. став (1) тачка е), 122. став (1), 123. ст. (2) и (3), и 126. став (1) ријечи "и комбинованим", се бришу.

Члан 27.

У члану 50. став (2) мијења се и гласи:

- (1) Осим уређаја за давање звучних знакова из става (1) овог члана, на одређена моторна возила намијењена служби хитне помоћи, ватрогасној служби, возила полицијских агенција у БиХ, возила полиције и судске полиције, затворске полиције - страже, војна возила, возила Граничне полиције Босне и Херцеговине, може бити уграђен и изведен и посебан уређај за давање знакова од низа измјенично произведеног звука двију различитих фреквенција.

Члан 28.

У члану 63. став (1) бришу се ријечи "већ" и "у БиХ или су у изгледу да се користе у блиској будућности".

Члан 29.

У члану 68. у ст. (1) и (2), ријеч "водом" се мијења са ријечју "пробом".

У члану 68. став (5), мијења се и гласи:

"(5) Резервоар гаса који је израђен и одобрен, то јест означен према одговарајућем ЕСЕ правилнику може се уградити у возило без претходног испуњавања услова из става (1) овог члана ако од датума производње до уградње у возило није прошло више од двије године, и може се експлоатисати најдуже седам година од датума производње, након чега подлијеже обавезном контролисању укључујући и испитивање хладном хидрауличком пробом. Уколико је од датума производње резервоара до уградње у возило прошло од двије до седам година онда се обавезно врши контролисање укључујући и испитивање хладном хидрауличком пробом прије уградње у возило, и може се експлоатисати најдуже 5 година, након чега подлијеже обавезном контролисању укључујући и испитивање хладном хидрауличком пробом."

Члан 30.

Члан 70. се мијења и гласи:

"Члан 70.

Вентил резервоара гаса је уређај који се поставља директно на одговарајући резервоар гаса, према висини, односно пречнику резервоара, водећи рачуна и о углу под којим је предвиђено да се постави на исти, и служи за затварање у случају кад треба спријечити нежељено истицање гаса из истог."

Члан 31.

У члану 82. став (2), мијења се и гласи:

"(2) Материјал водова за гас високог притиска је челик или бакар, а материјал дијелова за спајање је челик или легуре бакра. Водови за гас високог притиска могу бити израђени и од неметалног материјала (гумени, синтетички) уз услов да су хомологовани и на јасно видљив и трајан начин означени ознакама одобрења типа."

Члан 32.

У члану 89. став (2), мијења се и гласи:

"(2) Ако су уграђена два или више резервоара гаса за LPG, вентилима се може осигурати појединачно пуњење, односно пражњење резервоара."

Члан 33.

У члану 94. додаје се нови став (6), који гласи:

"(6) Прикључак за пуњење се налази највише 10 мм од ивице возила."

Члан 34.

У члану 103. став (5), се мијења и гласи:

"(5) Прије споја са уређајем (гасним вентилом, испаривачем, прочишћивачем и сл.) вод за гас мора имати компензацијску завојницу која омогућава растезање, осим када је материјал вода за гас пластика."

Члан 35.

У члану 104. став (1), ријеч "ковином" се замјенује са ријечју "металом".

Члан 36.

У члану 113. став (1), се мијења и гласи:

"(1) Врата на аутобусу, тролејбусу и прикључним возилима за превоз путника морају бити уграђена и изведена као најмање двоја врата, што укључује и помоћна врата за излаз путника у случају опасности, на начин да се онемогући њихово ненамјерно отварање за вријеме вожње као и да се спријечи могућност евентуалног испадања из возила. Међутим, одредбе из ставова (2) и (3) овог члана могу бити примјењене.

Најмањи број врата за путнике је:

Број путника	Број врата за путнике		
	Класа I, А	Класа II	Класа III, Б
9-45	1	1	1
46-70	2	1	1
71-100	3 (2 у случају аутобуса на спрат)	2	1
>100	4	3	1

Код зглобних аутобуса минималан број врата за путнике је један за сваки одјељак, осим код зглобних аутобуса класе I код којих је за предњи одјељак минималан број врата два.

У члану 113. иза става (4) додаје се нови став (5) који гласи:

"(5) На аутобусу, тролејбусу и прикључним возилима за превоз путника мора бити уграђен довољан број излаза за случај опасности. Излазом у случају опасности у смислу овог правилника сматрају се: врата за путнике, помоћна врата за излаз путника у случају опасности, прозор за излаз путника у случају опасности и отвор за излаз путника у случају опасности.

Врата за путнике опремљена механизованим системом контроле не сматрају се вратима за излаз путника у случају опасности, осим ако се могу отворити ручно у складу са једнообразним техничким условима.

Дупла врата за путнике се третирају као двоја врата, а дупли прозор за излаз у случају опасности се третира као два прозора за излаз у случају опасности.

За возило из овог става први пут регистровано након дана ступања на снагу ових измјена и допуна, најмањи укупни број излаза у случају опасности (како су дефинисани у овом ставу) је:

Број путника	Најмањи укупни број излаза
9-16	3
17-30	4
31-45	5
46-60	6
61-75	7
76-90	8
> 90	9

Члан 37.

Члан 145. се мијења и гласи:

"Члан 145.

- (1) Моторна и прикључна возила, осим мопеда, лаког мотоцикла, лаког трицикла и четвороцикла, мотоцикла, трицикла и четвороцикла, трактора, тракторских приколица, радних машина, мотокултиватора, приколица са једном осовином, аутобуса за градски и приградски саобраћај, тролејбуса за градски саобраћај, туристичког воза и возила комуналне службе намијењених за обављање комуналних услуга (прање и чишћење улица, одвоз смећа, фекалија и др.), морају имати резервни точак са припадајућом опремом, који се по потреби може употребити.
- (2) Резервни точак не морају имати моторна и прикључна возила ако су гуме или наплатци опремљени неким сигурносним системом за сигурну вожњу са испуханом гумом или ако возило поседује одговарајуће средство за привремено оспособљавање испухане гуме (нпр. спреј или пјена у боци под притиском, сет за брзу поправку гуме и сл.)."

Члан 38.

У члану 150. иза ријечи "ЛЕД" се додаје интерпункцијски знак "зарез" и ријеч "ласер".

Члан 39.

У члану 155. став (3) се брише.

Досадашњи став (4) постаје став (3).

Члан 40.

Иза члана 157. додаје се нови члан 157а., који гласи:

"

- (1) Контурно означавање возила врши се у циљу побољшања уочљивости возила и указивања на његове габарите, рефлексijом свјетлости која потиче из извора који није на предметном возилу, посматрачу који се налази у близини овога извора свјетлости. Контурно означавање се изводи постављањем контурних ознака одобреног типа.
- (2) Дозвољено је постављање контурних ознака на моторно возило на најмање четири точка, осим на путнички аутомобил и четвороцикл (укључујући и лаки), те на њихова прикључна возила. Међутим, није дозвољена накнадна уградња контурних ознака на прикључна возила чија највећа дозвољена укупна маса није већа од 0,75 т.
- (3) Контурне ознаке се постављају на бочне и задњу страну возила. Изузетно, дозвољено је постављање контурне ознаке на предњу страну прикључног возила из става (2) овог члана и то као линијско контурно означавање.
- (4) На бочне стране возила постављају се контурне ознаке жуте, на задњу страну црвене, а на предњу страну бијеле боје. Међутим, дозвољено је постављање контурне ознаке бијеле боје на бочне стране, и жуте боје на задњу страну возила.
- (5) Контурне ознаке се постављају у складу са једнообразним техничким условима, компатибилно са конструкцијом, обликом и намјеном возила, и при томе што је више могуће паралелно средњој подужној равни возила односно на њу окомитој равни, и што је више могуће хоризонтално односно вертикално.
- (6) При накнадној уградњи контурних ознака на возило из става (2) овог члана, поред захтјева из ст. од (1) до (5) овог члана, сви захтјеви једнообразних техничких услова морају бити задовољени.
- (7) Одредбе овог члана не примјењују се на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва."

Члан 41.

Члан 158. се мијења и гласи:

"

- (1) Састав издувних гасова моторног возила (са мотором са унутрашњим сагоријевањем) са најмање четири точка, осим четвороцикла (укључујући и лаки), трактора и радне машине, мора одговарати нормативима из ст. (3) и (4) овог члана.
- (2) Под појмом "радна температура" подразумемијева се температура моторног уља измјерена уз помоћ сонде уметнуте у отвор шипке нивоа уља и треба бити најмање 80°C, или нижа, ако је прописана од стране произвођача. Уколико је ова метода мјерења непрактична због неприступачности мјерног мјеста, достизање радне температуре мотора може се утврдити аутоматским укључивањем вентилатора за хлађење мотора.
- (3) Састав издувних гасова за возило са мотором са принудним паљењем (ОТО мотор), мора на радној

температури мотора задовољити нормативе наведене у тач. а) и б) овог става.

а) Возило са мотором са карбураторским напајањем горивом, или мотором са другом врстом напајања без електронске регулације смјеше и контроле издувних гасова (нпр. без трокомпонентног каталитичког конвертора са (сондом).

1) За возило које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини прије 11. априла 2007. године није дозвољено да издувни гас садржи више од 4,5% вол. угљен монооксида (СО), при броју обртаја мотора у празном ходу на радној температури мотора;

2) За возило које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини од 11. априла 2007. године није дозвољено да издувни гас садржи више од 3,5% вол. угљен монооксида (СО), при броју обртаја мотора у празном ходу на радној температури мотора;

б) Возило са мотором са електронском регулацијом смјеше и контролом издувних гасова (нпр. са регулисаним трокомпонентним каталитичким конвертором са (сондом)

1) Није дозвољено да возило на радној температури мотора, премаши прописане вриједности које даје произвођач: угљен монооксида (СО) при прописаном броју обртаја у празном ходу, и угљен монооксида (СО) и коефицијента вишка ваздуха (λ) при прописаном повишеном броју обртаја мотора.

Уколико подаци произвођача нису познати онда за возило на радној температури мотора није дозвољено да издувни гас садржи више од 0,5% вол. угљен монооксида (СО) при броју обртаја мотора у празном ходу, и више од 0,3% вол. угљен монооксида (СО) уз вриједност коефицијента вишка ваздуха (λ) у обиму од 0,97 до 1,03 при константном броју обртаја мотора од најмање 2000 мин⁻¹.

Одредбе ове алинеје не примјењују се на возила из алинеје 2) ове тачке.

2) За возило које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини након дана ступања на снагу ових измјена и допуна и које одговара захтјевима једнообразних техничких услова у погледу емисије гасовитих загађивача нивоа "Еуро 5" или вишег, није дозвољено да на радној температури мотора, премаши вриједности које даје произвођач: угљен монооксида (СО) при прописаном броју обртаја у празном ходу, и угљен монооксида (СО) и коефицијента вишка ваздуха (λ) при прописаном повишеном броју обртаја мотора.

Уколико подаци произвођача нису познати онда за возило на радној температури мотора није дозвољено да издувни гас садржи више од 0,3% вол. угљен монооксида (СО) при броју обртаја мотора у празном ходу, и више од 0,2% вол. угљен монооксида (СО) уз вриједност коефицијента вишка ваздуха (λ) у обиму од 0,97 до 1,03 при константном броју обртаја мотора од најмање 2000 мин⁻¹.

(4) Возило са мотором са самопаљењем (дизел мотор).

Средњи коефицијент апсорпције свјетлости издувног гаса (к) мора задовољити нормативе наведене у тач. а) и б) овог става.

Средњи коефицијент апсорпције свјетлости издувног гаса (к) се одређује на радној температури мотора. Средњи коефицијент апсорпције свјетлости издувног гаса (к) се израчунава као средња вриједност најмање три мјерења вриједности коефицијента апсорпције свјетлости методом слободног убрзања од (прописаног) броја обртаја у празном ходу до (прописаног) највећег дозвољеног броја обртаја. При томе, није дозвољено да расипање резултата мјерења који улазе у израчунавање средње вриједности, израчунато као апсолутна вриједност разлике највеће и најмање вриједности коефицијента апсорпције свјетлости, буде веће од $0,5 \text{ m}^{-1}$.

а) За возило које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини прије 11. априла 2007. године није дозвољено да је средњи коефицијент апсорпције свјетлости издувног гаса већи од:

- 1) $3,22 \text{ m}^{-1}$, уколико снага мотора није већа од $73,5 \text{ kW}$;
- 2) $2,44 \text{ m}^{-1}$, уколико је снага мотора већа од $73,5 \text{ kW}$.

б) За возило које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини од 11. априла 2007. године, на радној температури мотора, није дозвољено да премаши од произвођача прописану вриједност средњег коефицијента апсорпције свјетлости издувног гаса (к).

Уколико подаци произвођача нису познати није дозвољено да средњи коефицијент апсорпције свјетлости издувног гаса већи од:

- 1) $2,5 \text{ m}^{-1}$, у случају возила са усисним мотором;
- 2) $3,0 \text{ m}^{-1}$, у случају возила са прехрањиваним мотором;
- 3) $1,5 \text{ m}^{-1}$, у случају возила које је произведено након 31. децембра 2008. године и одговара захтјевима једнообразних техничких услова у погледу емисије гасовитих загађивача нивоа "Еуро 4" или вишег, осим возила из алинеје 4) ове тачке;
- 4) $0,7 \text{ m}^{-1}$, у случају возила које одговара захтјевима једнообразних техничких услова у погледу емисије гасовитих загађивача нивоа "Еуро 6" или вишег, и које је први пут регистровано у Босни и Херцеговини након дана ступања на снагу ових измјена и допуна.

(5) Возила која за погон користе више врста горива, пројектована и изведена да у једном тренутку буду погоњена само једном врстом горива, при коришћењу сваке од тих врста горива морају задовољити граничне вриједности из ст. (3) и (4).

(6) Изузетно од става (5) овог члана, возило са мотором са принудним паљењем (ОТО мотор) које може бити напајано и течним (бензином) и гасовитим горивом, код кога је систем за напајање течним горивом уграђен само у сврху алтернативе у нужним случајевима или покретања мотора и код кога запремина резервоара за течност гориво није већа од 15 литара сматраће се возилом погоњеним гасовитим горивом.

(7) Одредбе овог члана не примјењују се на:

- а) возила оружаних снага БиХ;

б) возила полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва;

с) возила са ото мотором произведена прије 01. јануара 1970. године.

д) возила са дизел мотором која су произведена прије 01. јануара 1980."

Члан 42.

Члан 159. став (2), се мијења и гласи:

"(2) Технички нормативи за оцјену ефикасности система кочења моторних и прикључних возила износе:

КАТЕГОРИЈА ВОЗИЛА	РАДНО КОЧЕЊЕ			ПОМОЋНО КОЧЕЊЕ		
	Коефицијент кочења	Сила активирања		Коефицијент кочења	Сила активирања	
		Ножно активирање	Ручно активирање		Ножно активирање	Ручно активирање
	$\alpha \geq [\%]$	$F \leq [\text{daN}]$	$F \leq [\text{daN}]$	$\alpha \geq [\%]$	$F \leq [\text{daN}]$	$F \leq [\text{daN}]$
L1, L2, L6	40 (35 ¹)	50	20 (25 ¹)	20	50	20
L3, L4, L5, L7	45 (35 ¹)	50	20 (25 ¹)	20	50	20
M1	50	50	-	20	50	40
M2, M3	50	70	-	20	70	60
N1, N2, N3	45	70	-	20	70	60
O1, O2, O3, O4	45	$p_k \leq 6,5 \text{ bar}$	-	-	-	-
Трактори	25	60	40	15	60	40
Тракторске приколице	25	-	-	-	-	-

Члан 43.

Члан 164. се мијења и гласи:

"Члан 164.

(1) Није дозвољено да највиши ниво спољашње буке моторног возила категорије L, M или N у стању мировања премаши од произвођача прописану вриједност увећану за 5 dB(A) .

(2) За возила која су у употреби дуже од једне године, граница из става (1) овог члана додатно се увећава за 5 dB(A) .

(3) Уколико подаци произвођача из става (1) овог члана нису познати највиши дозвољени ниво спољашње буке моторног возила у стању мировања износи 107 dB(A) .

(4) Спољашња бука моторног возила у стању мировања мјери се према методологији описаној у БАС ИСО 5130:2006, уређајем за мјерење буке најмање класе II.

(4) Одредбе овог члана не односе се на возило које је произведено, односно произведено и први пут регистровано прије 01. јануара 1972. године, те на возило оружаних снага БиХ и полицијских агенција у БиХ, ако је конструктивно изведено као возило уско специјализоване намјене и као такво се не користи у другим сегментима друштва."

Члан 44.

Иза члана 165. додају се нови чл. 165а. и 165б. који гласе:

"Члан 165а.

Изузетно од одредби овог правилника дозвољено је да:

- а) моторна возила са два точка са мотором чија радна запремина у случају топлотних мотора није већа од 50 cm^3 и чија највећа конструктивна брзина није већа од 50 km/h , без обзира на начин погона, разврстана у категорију L3 (L3e)

¹ Односи се на возило први пут регистровано у БиХ прије 11. априла 2007. године.

алтернативно испуњавају захтјеве овог правилника за возила категорије L1 (L1e);

- b) моторна возила са три точка, са било каквим распоредом точкова, са мотором чија радна запремина у случају топлотних мотора није већа од 50 cm^3 и чија највећа конструктивна брзина није већа од 50 km/h , без обзира на начин погона, разврстана у категорију L4 (L4e) или L5 (L5e) алтернативно испуњавају захтјеве овог правилника за возила категорије L2 (L2e);.

Члан 165б.

- (1) Скуп мотокултиватора и прикључног возила мора испуњавати само техничке услове прописане овим чланом, без обзира на друге одредбе овог правилника.
- (2) На предњој страни мотокултиватора, у равни окомитој на средњу подужну раван возила, мора бити уграђено најмање једно свјетло које емитује свјетлост бијеле боје, тако да је она видљива само за учеснике у саобраћају који се налазе испред возила и да не изазива nelaгоду код возача и других учесника у саобраћају.
- (3) На задњој страни прикључног возила мотокултиватора, у равни окомитој на средњу подужну раван возила, морају бити уграђена:
 - a) два (позицијска) свјетла, на истој висини и симетрично у односу на средњу подужну раван возила, која емитују свјетлост црвене боје тако да је она видљива само за учеснике у саобраћају који се налазе иза возила и да не изазива nelaгоду код возача и других учесника у саобраћају;
 - b) два црвена катадиоптера у облику истостраничног троугла са страницом од најмање 15 cm , на истој висини и симетрично у односу на средњу подужну раван возила, с врхом окренутим према горе, тако да растојање рефлектујућих површина катадиоптера није мање од 0,4 m и рефлектујућа површина катадиоптера није на удаљености мањој од 0,25 m ни већој од 1,2 m од стајне површине.
- (4) На предњој страни прикључног возила мотокултиватора, у равни окомитој на средњу подужну раван возила, симетрично у односу на њу и на истој висини, морају бити уграђена два бијела нетроугаона катадиоптера, тако да растојање рефлектујућих површина катадиоптера није мање од 0,4 m и рефлектујућа површина катадиоптера није на удаљености мањој од 0,25 m ни већој од 1,2 m од стајне површине.
- (5) Ознака за обиљежавање спорих возила, поставља се на задњој страни прикључног возила мотокултиватора на начин прописан чланом 15б. овог Правилника.
- (6) Регистарска таблица поставља се једна, на задњој страни прикључног возила, између катадиоптера.
- (7) У случају да су точкови прикључног возила мотокултиватора изведени ван товарног сандука морају имати блатобране, изведене тако да прекривају најмање горњу трећину обима точка.
- (8) Веза између мотокултиватора и прикључног возила мора бити поуздана.
- (9) Уређај за управљање (управљач) мора бити поуздан и изведен тако да возач може на прикладан и сигуран начин мијењати правац кретања скупа.
- (10) На скупу мотокултиватора и прикључног возила мора бити изведен кочни систем који се може активирати током кретања скупа и који дјелује на све точкове

најмање једне осовине, било мотокултиватора, било прикључног возила. Возач мора моћи активирати кочни систем сједећи на мјесту за возача, држећи при томе барем једну руку на команди управљача у сврху управљања скупом. Мора бити омогућено постепено мијењање кочног дејства, односно возач мора у било коме тренутку имати могућност да дјелујући на команду довољно прецизно подешава (повећава или смањује) кочну силу. Кочна сила мора бити равномјерно распоређена на лијеве и десне точкове исте осовине.

- (11) При испитивању ефикасности кочног система скупа (мотокултиватор са прикључним возилом) на начин описан у ставу (9) члана 159. овог правилника мора бити постигнуто успорење од најмање 2,0 m/s^2 .

Члан 45.

- (1) Важећа класификација примјењиваће се на возила која су већ регистрована у Босни и Херцеговини, као и на возила која ће се први пут регистровати, а у тренутку производње су према истој класификована.
- (2) Нова класификација која је дата у Прилогу 1. овог правилника постаје прилог 6. Правилника о димензијама, укупној маси и осовинском оптерећењу возила, о уређајима и опреми коју морају имати возила и о основним условима које морају испуњавати уређаји и опрема у саобраћају на путевима и чини његов саставни дио, примјењује се на возила која се први пут региструју у Босни и Херцеговини, а у тренутку производње су према њој класификована (податак из изјаве о усклађености "СОС документ - Certificate of Conformity" документа, односно потврде произвођача).
- (3) Нова класификација из става (2) овог члана примјењује се за сва возила која се први пут региструју у Босни и Херцеговини почевши од 01.11.2019. године.
- (4) Класификација из става (2) овог члана примјењује се и на возила категорија R и S која се први пут региструју у Босни и Херцеговини.

Члан 46.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-04-02-2-932/2019

28. марта 2019. године

Сарајево

Замјеник министра

Саша Далипагић, с. р.

Прилог бр. 1

КЛАСИФИКАЦИЈА ВОЗИЛА КЛАСИФИКАЦИЈА ВОЗИЛА, ТЕРМИНИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Ова класификација возила садржи одредбе које су у складу са актима:

- Економске комисије Уједињених нација за Европу (УНЕЦЕ):
 - Консолидована (уједињена), резолуција (одлука), о конструкцији возила Економске комисије Уједињених нација за Европу (R.E.3), *Consolidated Resolution on the Construction of Vehicles (R.E.3)*
 - ЕЦЕ правилник број 36 о јединственим одредбама о хомологацији великих возила за превоз путника с обзиром на њихову општу конструкцију

- ЕЦЕ правилник број 52 о јединственим одредбама о хомологацији М2 и М3 возила малог капацитета с озиром на њихову општу конструкцију
- ЕЦЕ правилник број 107 о јединственим одредбама о хомологацији возила категорије М2 и М3 с озиром на њихову општу конструкцију
- Европске уније:
 - ЕУ Уредбе:
 - **Уредба Европског парламента и Вијећа, број 167/2013 о хомологацији и надзору тржишта трактора за пољопривреду и шумарство**
 - **Уредба Европског парламента и Вијећа, број 168/2013 о хомологацији и надзору тржишта возила на два или три точка и четвороцикала**
- ЕУ Директиве:
 - **Директива Европског парламента и Вијећа, број 2007/46/ЕЗ о успостављању оквира за хомологацију моторних возила и њихових приколица те система, саставних дијелова и засебних техничких јединица намијењених за таква возила**
- Босне и Херцеговине:
 - **Закон о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини**
 - **Правилник о димензијама, укупној маси и осовинском оптерећењу возила, о уређајима и опреми коју морају имати возила и о основним условима које морају испуњавати уређаји и опрема у саобраћају на путевима**
 - **БАС ИСО 3833:2003-Путничка возила-Типови-Термини и дефиниције**

1. МОТОЦИКЛИ, ТРИЦИКЛИ И ЧЕТВЕРОЦИКЛИ

Возила категорије L се дијеле у следеће категорије, поткатегије и пот-поткатегије:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L1e-L7e	Сва возила категорије L	(1) дужина $\leq 4\ 000$ мм или $\leq 3\ 000$ мм за возило L6e-B или $\leq 3\ 700$ мм за возило L7e-C, и (2) ширина $\leq 2\ 000$ мм или $\leq 1\ 000$ мм за возило L1e или $\leq 1\ 500$ мм за возило L6e-B или L7e-C и (3) висина $\leq 2\ 500$ мм
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L1e	Мопед	(4) два точка и моторни погон и (5) радна запремина мотора ≤ 50 cm^3 , ако је дио конфигурације погона возила мотор с унутарњим сагоревањем с вањским извором паљења, и (6) највећа конструкцијски одређена брзина возила ≤ 45 km/h , и (7) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ $\leq 4\ 000$ W, и (8) највећа дозвољена маса = највећа технички дозвољена маса декларисана од стране произвођача или мања од ње у складу са прописима у БиХ, и
Поткатегије	Назив поткатегије	Додатни критерији за разврставање у поткатегије
L1e-A	Мопед ниских перформанси	(9) бицикли, конструисани за употребу педала, опремљени помоћним погоном, чија је главна наmjена помоћи при погону на педале, и

		(10) допринос (излазна снага), помоћног погонског агрегата се прекида при брзини возила ≤ 25 km/h , и (11) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ $\leq 1\ 000$ W, а у случају електромотора као помоћног погонског агрегата највећа трајна називна снага > 250 W и $\leq 1\ 000$ W, и (12) бицикл с мотором с три или четири точка, који испуњава посебне додатне критерије за разврставање у поткатегије од (9) до (11), сматра се технички еквивалентом возилу L1e-A на два точка.
L1e-B	Мопед	(9) сва друга возила категорије L1e, које није могуће разврстати у складу с критеријима од (9) до (12) за возило L1e-A.
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L2e	Лаки трицикл - Мопед на три точка	(4) три точка и моторни погон, и (5) радна запремина мотора ≤ 50 и cm^3 , ако је дио конфигурације погона возила мотор с унутарњим сагоревањем с вањским извором паљења, односно ≤ 500 cm^3 у случају мотора са самопаљењем, и (6) највећа конструкцијски одређена брзина возила ≤ 45 km/h , и (7) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ $\leq 4\ 000$ W, и (8) маса возила у возном стању ≤ 270 kg , и (9) опремљен највише са два сједишта, укључујући сједиште возача, и
Поткатегије	Назив поткатегије	Додатни критерији за разврставање у поткатегије
L2e-P	Путнички лаки трицикл-путнички мопед на три точка	(10) возило L2e осим возила која испуњавају посебне критерије за разврставање у поткатегију L2e-U.
L2e-U	Теретни лаки трицикл-теретни мопед на три точка	(10) искључиво конструисан за превоз терета с отвореном или затвореном, претежно равном и водоравном површином за утовар, који испуњава следеће критерије: (а) дужина товарног простора X ширина товарног простора $\geq 0,3$ X дужина возило X ширина возило ИЛИ (б) површина товарног простора, како је одређена горе, која се употребљава за уградњу машина и/или опреме, и (с) са товарним простором који је крутом преградом одвојено од простора за путнике, и (д) површина товарног простора може преносити најмању запремину која одговара коцки са страницом од 600 mm .
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L3e ⁽²⁾	Мотоцикл	(4) два точка и моторни погон, и (5) највећа дозвољена маса = највећа технички дозвољена маса декларисана од стране произвођача или мања од ње у складу са прописима у БиХ, и (6) возило на два точка које не може бити разврстано као возило категорије L1e.
Поткатегије	Назив поткатегије	Додатни критерији за разврставање у поткатегије
L3e-A1	Мотоцикл мале снаге	(7) радна запремина мотора ≤ 125 cm^3 , и (8) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ ≤ 11 kW , и (9) оmjер снага ⁽¹⁾ /маса возила у возном стању $\leq 0,1$ kW/kg .
L3e-A2	Мотоцикл средње снаге	(7) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ ≤ 35 kW , и (8) оmjер снага ⁽¹⁾ /маса возила у возном стању $\leq 0,2$ kW/kg , и (9) није изведено из возила са мотором снаге веће од његове двоструке снаге ⁽¹⁾ , и (10) возило L3e које се не може разврстати према додатним критеријима (7), (8) и (9) возила L3e-A1 за разврставање у поткатегије.

L3e-A3	Мотоцикл велике снаге	(7) сва друга возила L3e, које није могуће разврстати у поткатогије L3e-A1 или L3e-A2.
<i>Пот-потогија</i>	<i>Назив пот-потогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у пот-потогије возила</i> L3e-A1 L3e-A2 или L3e-A3
L3e-AxE (x=1, 2 или 3)	Мотоцикл "Ендуро"	(a) висина сједишта ≥ 900 мм, и (b) најмања удаљеност од тла (клиренс) ≥ 310 мм, и (c) укупни омјер преноса у највишем степену преноса (примарни омјер пријеноса \times секундарни омјер преноса у највишем степену преноса \times коначни преносни омјер погона) $\geq 6,0$ и (d) маса возила у возном стању увећана за масу погонских батерија (акумулатора), у случају електричног или хибридног електричног погона ≤ 140 кг, и (e) нема сједишта за путника.
L3e-AxT (x=1, 2 или 3)	Мотоцикл "Триал"	(a) висина сједишта ≤ 700 мм, и (b) најмања удаљеност од тла (клиренс) ≥ 280 мм и (c) капацитет резервоара за гориво ≤ 4 литре, и (d) укупни омјер преноса у највишем степену преноса (примарни омјер преноса \times секундарни омјер преноса у највишем степену преноса \times коначни преносни омјер погона) $\geq 7,5$ и (e) маса возила у возном стању ≤ 100 кг и (f) нема сједишта за путника.
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L4e	Мотоцикл са бочном приколицом	(4) на основу возила, које испуњава критерије за разврставање у категорију и поткатогије возила L3e, и (5) основно возило на моторни погон опремљено једном бочном приколицом, и (6) највише четири сједишта, укључујући сједишта возача, и (7) највише два сједишта за путнике у бочној приколици, и (8) највећа дозвољена маса = највећа технички дозвољена маса декларисана од стране произвођача или мања од ње у складу са прописима у БиХ.
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L5e	Трицикл	(4) три точка и моторни погон, и (5) маса возила у возном стању $\leq 1\,000$ кг, и (6) возило на три точка које не може бити разврстано као возило L2e, и
<i>Поткатогије</i>	<i>Назив поткатогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у поткатогије</i>
L5e-A	Путнички трицикл	(7) возило L5e друкчије од оних која испуњавају посебне критерије за разврставање за возило L5e-B, и (8) с највише пет сједишта укључујући сједиште возача.
L5e-B	Теретни трицикл	(7) конструисано за превоз терета са затвореним простором за смјештај возача и путника коме се може приступити са највише три стране, и (8) опремљено највише са два сједишта укључујући сједиште возача, и (9) искључиво конструисано за превоз терета с отвореном или затвореном, претежно равном и водоравном површином за утовар, које испуњава следеће критерије: (a) дужина товарног простора \times ширина товарног простора $\geq 0,3 \times$ дужина возила \times ширина возила, или (b) површина товарног простора, како је одређена горе, која се употребљава за уградњу машина и/или опреме, и

		(c) са товарним простором који је крутом преградом одвојен од простора за путнике, и (d) површина товарног простора која може преносити најмању запремину која одговара коцки са страницом од 600 мм.
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L6e	Лаки четвороцикл	(4) четири точка и моторни погон, и (5) највећа конструкцијски одређена брзина возила ≤ 45 км/х, и (6) маса возила у возном стању ≤ 425 кг, и (7) радна запремина мотора ≤ 50 цм ³ , ако је мотор с унутрашњим сагоревањем с вањским извором паљења, односно ≤ 500 цм ³ ако је мотор са самопаљењем дна погонског система возила, и (8) опремљен највише са два сједишта, укључујући сједиште возача, и
<i>Поткатогије</i>	<i>Назив поткатогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у поткатогије</i>
L6e-A	Лаки четвороцикл	(9) возило L6e које не испуњава посебне захтјеве за разврставање за возило L6e-B, и (10) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ $\leq 4\,000$ W.
L6e-B	Затворени лаки четвороцикл	(9) затворен простор за возача и путнике доступан с највише три стране, и (10) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ $\leq 6\,000$ W, и
<i>Пот-потогија</i>	<i>Назив пот-потогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у пот-потогије осим критерија за поткатогију возила L6e-BU</i>
L6e-BP	Путнички затворени лаки четвороцикл	(11) возило L6e-B углавном конструисано за превоз путника, и (12) возило L6e-B друкчије од оних која испуњавају посебне критерије за разврставање за возило L6e-BU.
L6e-BU	Теретни затворени лаки четвороцикл	(11) искључиво конструисано за превоз терета с отвореном или затвореном, претежно равном и водоравном површином за утовар, које испуњава следеће критерије: (a) дужина товарног простора \times ширина товарног простора $\geq 0,3 \times$ дужина возила \times ширина возила, или (b) површина товарног простора, како је одређена горе, која се употребљава за уградњу машина и/или опреме, и (c) товарни простор крутом преградом одвојен од простора за путнике, и (d) површина товарног простора која може преносити најмању запремину која одговара коцки са страницом од 600 мм.
Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
L7e	Четвороцикл	(4) четири точка и моторни погон, и (5) маса возила у возном стању: (a) ≤ 450 кг, у случају возила намијењеног за превоз путника, (b) ≤ 600 кг, у случају возила намијењеног за превоз терета, и (6) возило L7e које не може бити разврстано као возило L6e, и
<i>Поткатогије</i>	<i>Назив поткатогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у поткатогије</i>
L7e-A	Четвороцикл	(7) возило L7e које не испуњава посебне захтјеве за разврставање за возило L7e-B или L7e-C, и (8) возило конструисано само за превоз путника, и (9) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ ≤ 15 kW, и
<i>Пот-потогије</i>	<i>Назив пот-потогије</i>	<i>Додатни критерији за разврставање у пот-потогију</i>
L7e-A1	Четвороцикл A1	(10) највише два сједишта у облику седла ⁽³⁾ , укључујући сједиште за возача, и (11) ручка за управљање
L7e-A2	Четвороцикл A2	(10) возило L7e-A које не испуњава посебне захтјеве за разврставање за возило

		L7e-A1, и (11) највише два сједишта која нису у облику седла ⁽³⁾ , укључујући сједиште за возача.
Поткатегије	Назив поткатегије	Додатни критерији за разврставање у поткатегије
L7e-B	Теренски четвороцикл	(7) возило L7e које не испуњава посебне захтјеве за разврставање за возило L7e-C, и (8) клиренс ≥ 180 мм, и
Пот-поткатегије	Назив пот-поткатегије	Додатни критерији за разврставање у пот-поткатегију
L7e-B1	Теренски четвороцикл B1	(9) највише два сједишта у облику седла, укључујући сједиште за возача, и (10) опремљено ручком за управљање, и (11) највећа конструкцијски одређена брзина ≤ 90 км/х, и (12) омјер размака осовина и клиренса ≤ 6 .
L7e-B2	Теренски четвороцикл B2	(9) возило L7e-B, које се не може разврстати у пот-поткатегију L7e-B1, и (10) највише три сједишта која нису у облику седла од којих су два постављена упоредно, укључујући сједиште за возача, и (11) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ ≤ 15 kW, и (12) омјер размака осовина и клиренса ≤ 8 .
Поткатегије	Назив поткатегије	Додатни критерији за разврставање у поткатегије
L7e-C	Затворени четвороцикл	(7) возило L7e које не испуњава посебне захтјеве за разврставање за возило L7e-B, и (8) највећа трајна називна или нето снага ⁽¹⁾ ≤ 15 kW, и (9) највећа конструкцијски одређена брзина ≤ 90 км/х, и (10) затворен простор за возача и путнике доступан с највише три стране, и
Пот-поткатегије	Назив пот-поткатегије	Додатни критерији за разврставање у пот-поткатегије осим критерија за поткатегију возила L7e-C
L7e-CP	Путнички затворени четвороцикл	(11) возило L7e-C које не испуњава посебне захтјеве за разврставање у пот-поткатегије L7e-CU, и (12) највише четири сједишта која немају облик седла, укључујући сједиште за возача.
L7e-CU	Теретни затворени четвороцикл	(11) искључиво конструисано за превоз терета с отвореном или затвореном, претежно равном и водоравном површином за утовар, које испуњава следеће критерије: а) дужина товарног простора \times ширина товарног простора $\geq 0,3 \times$ дужина возила \times ширина возила или б) површина товарног простора, како је одређена горе, која се употребљава за уградњу машина и/или опреме, и с) товарни простор крутом преградом одвојен од простора за путнике, и д) површина товарног простора која може преносити најмању запремину која одговара коцки са страницом од 600 мм, и (12) највише два сједишта која немају облик седла укључујући сједиште за возача.
Напомене: ⁽¹⁾ Граничне вриједности за снагу заснивају се на највећој непрекидној називној снази за возила на електрични погон и највећој нето снази за возила погонена мотором с унутрашњим сагоревањем. Под масом се подразумијева маса возила у возном стању. Маса возила у возном стању означава масу неоптерећеног возила спремног за уобичајену употребу и укључује масу: - техничких течности; - стандардне опреме; - горива у резервоарима напуњеним најмање до 90% њиховог капацитета; - ако се за погон користи мјешавина гориво/уље укључује се маса мјешавине, осим у случају гдје су гориво и уље смјештени одвојено када се укључује само маса горива, - ако се за погон користи гасно гориво (у гасовитој		

или течной фази), или компримовани ваздух може се за масу горива усвојити 0 кг;
- надградње, кабине, врата;
- стакала, вучног уређаја, резервног точка и алата.
Маса возила у возном стању не укључује:
- масу возача (75 кг), и путника (65 кг);
- масу уређаја и опреме уграђене у товарни простор (платформу);
- масу погонских батерија (акумулатора), у случају електричних или хибридних електричних возила;
- масу система за напајање гасним горивом и резервоара за његово складиштење, у случају погона на једну, двије или више врста горива;
- масу резервоара за складиштење компримованог ваздуха, у случају погона компримованим ваздухом.
⁽²⁾ Даљњу класификацију возила L3e према томе је ли његова конструкцијска брзина возила мања или једнака 130 км/х или већа од 130 км/х независно је о његовој даљој класификацији према радном учинку погона у разреде L3e-A1 (код којих вјероватно није могуће постићи брзину од 130 км/х), L3e-A2 или L3e-A3.
⁽³⁾ Седло-облик сједишта на којем се сједи у положају за "јахање".

2. ВОЗИЛА ЗА ПРЕВОЗ ПУТНИКА

Категорија М: моторно возило на најмање четири точка конструисано и намијењено првенствено за превоз путника и њиховог пртљага.

Возила категорије М се дијеле у три групе:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
M1	Путнички аутомобил	возила намијењена за превоз путника која, осим сједишта возача, имају највише осам сједишта.
M2	Аутобус	возила намијењена за превоз путника која, осим сједишта возача, имају више од осам сједишта и чија највећа дозвољена маса није већа од 5 тона.
M3	Аутобус	возила намијењена за превоз путника која, осим сједишта возача, имају више од осам сједишта и чија је највећа дозвољена маса већа од 5 тона.

Возила категорије M2 и M3 се дијеле у двије подкатегије:

Категорија	Назив поткатегије	Назив класе	Општи критерији за разврставање
M2 и M3	Велики аутобуси - возила која превозе више од 22 путника не рачунајући возача	Класа I	(градски аутобус), возило има сједишта и простор за путнике који стоје и који допушта интензивно кретање путника.
		Класа II	(међуградски аутобус), возило је углавном конструисано за путнике који сједе, али има могућност за превоз путника који стоје у пролазу између сједишта и/или у простору за стајање који не прелази ширину простора два дупла сједишта.
		Класа III	(туристички аутобус), возило конструисано искључиво за путнике који сједе.
		Класа A	возила конструисана за превоз путника који стоје, а имају и сједишта.
	Мали аутобуси - возила за превоз до 22 путника не рачунајући возача	Класа B	возила нису конструисана за превоз путника који стоје.

3. ТЕРЕТНА МОТОРНА ВОЗИЛА

Категорија N: моторно возило на најмање четири точка конструисано и намијењено првенствено за превоз терета.

Возила категорије N се дијеле у три групе:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
N1	Теретно возило	возила намијењена за превоз терета, чија највећа дозвољена маса није већа од 3,5 тона ($\leq 3,5$ тона).
N2	Теретно возило	возила намијењена за превоз терета, чија највећа дозвољена маса прелази 3,5 тона, али није већа од 12 тона ($> 3,5$ тона и ≤ 12 тона).

N3	Теретно возило	возила намијењена за превоз терета, чија највећа дозвољена маса прелази 12 тона (> 12 тона).
----	----------------	--

Критерији за разврставање возила у категорију N се налазе у Додатку 3.

4. ПРИКЉУЧНА ВОЗИЛА

Категорија O: возило на точковима без погонског агрегата које је конструисано и оспособљено за прикључење уз моторно возило (L,M,N), и намијењено за превоз лица или/и терета или вршење одређеног рада, или за смјештај лица.

Возила категорије O се дијеле у четири групе:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
O1	прикључно возило	прикључна возила чија највећа дозвољена маса није већа од 0,75 тона ($\leq 0,75$ тона).
O2		прикључна возила чија највећа дозвољена маса прелази 0,75 тона, али није већа од 3,5 тона, ($> 0,75$ тона и $\leq 3,5$ тона).
O3		прикључна возила чија највећа дозвољена маса прелази 3,5 тона, али није већа од 10 тона, ($> 3,5$ тона и ≤ 10 тона).
O4		прикључна возила чија највећа дозвољена маса прелази 10 тона (> 10 тона).

5. ТРАКТОРИ

Трактор је моторно возило на точковима за пољопривреду или шумарство, које има најмање двије осовине и чија највећа конструктивна брзина није мања од 6 км/х, а чија је главна функција у његовој вучној снази и које је по конструкцији ходног система, уређајима и опреми намјењено да вуче, гура, носи, односно погони у кретању или мјесту прикључне уређаје, оруђа и машине за обављање одређених радова у пољопривреди или шумарству, или да вуче прикључна возила, и које се може прилагодити да носи терет при раду у пољопривреди или шумарству, и може бити опремљено са једним или више сједишта за путнике.

Трактори се дијеле у двије групе:

- трактори на точковима-категирија Т и
- трактори на гусјеницама-категирија С

5.1. ТРАКТОРИ НА ТОЧКОВИМА

Категорија Т: обухвата све тракторе на точковима. Свака категорија трактора на точковима допуњена је на крају индексом "а" или "б" у складу с конструкцијски одређеном брзином:

- "а" за тракторе на точковима с највећом конструкцијски одређеном брзином мањом или једнаком 40 км/х;
- "б" за тракторе на точковима с највећом конструкцијски одређеном брзином већом од 40 км/х.

Возила категорије Т се дијеле у четири групе:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
T1	Трактор на точковима	трактори на точковима, с размаком точкова на осовини најближој возачу једнаким или већим од 1150 мм, масе неоптерећеног трактора у возном стању веће од 600 кг и клиренса који није већи од 1000 мм.
T2		трактори на точковима, с размаком точкова мањим од 1150 мм, масе неоптерећеног трактора у возном стању веће од 600 кг и клиренса који није већи од 600 мм; кад је омјер висине тежишта трактора (мјерено од тла), и средње вриједности размака точкова сваке осовине већи од 0,90, највећа конструкцијска брзина је ограничена на 30 км/х.
T3		трактори на точковима с масом неоптерећеног трактора у возном стању која није већа од 600 кг.
T4		трактори на точковима с посебном намјеном:

T4.1	категирија T4.1 (трактори с великим клиренсом), обухвата тракторе конструисане за рад с високо нараслим културама као што су биљке винове лозе. Они имају уздигнуту шасију или дио шасије што им омогућава кретање према напријед упоредно с биљним усјевом с лијевим и десним точковима са сваке стране једног или више редова усјева. Намијењени су за уређаје и опрему за преношење или обраду који се могу причврстити спријед, између осовина, позади или на платформу. Када је трактор у радном положају, клиренс окомито на ред с усјевима је већи од 1000 мм. Ако је омјер висине тежишта трактора мјерено од тла, при употреби уобичајених гума, и средње вриједности размака точкова сваке осовине већи од 0,90, највећа конструкцијска брзина не смије премашити 30 км/х.		
		T4.2	категирија T4.2 (врло широки трактори), обухвата тракторе за које су карактеристичне широке димензије и првенствено су намијењени за обрађивање великих пољопривредних површина.
		T4.3	категирија T4.3 (трактори с малим клиренсом), обухвата тракторе с погоном на четири точка чија је прикључна опрема намијењена за употребу у пољопривреди или шумарству и који су значајни по носећем оквиру, и опремљени с једним или више (излазних), прикључних погонских вратила, чија највећа дозвољена маса није већа од 10 тона, код којих је омјер те масе и највеће масе неоптерећеног возила у возном стању мањи од 2,5, и имају тежиште, измјерено од тла при употреби уобичајених гума, на висини мањој од 850 мм.

5.2. ТРАКТОРИ НА ГУСЈЕНИЦАМА

Категорија С: обухвата тракторе на гусјеницама који су погонени бескрајним гусјеницама или комбинацијом точкова и бескрајних гусјеница, с поткатегиријама одређеним аналогно категорији T1-T4.

6. ПРИКЉУЧНА ВОЗИЛА ЗА ТРАКТОРЕ (ТРАКТОРСКЕ ПРИКОЛИЦЕ)

Категорија R (теретно прикључно возило трактора): је прикључно возило трактора намијењено првенствено за превоз терета. Свака категорија тракторске приколице допуњена је на крају индексом "а" или "б", у складу с њезином конструкцијски одређеном брзином:

- "а" за приколице с највећом конструкцијски одређеном брзином мањом или једнаком 40 км/х;
- "б" за приколице с највећом конструкцијски одређеном брзином већом од 40 км/х.

Возила категорије R се разврставају:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
R1	прикључно возило за тракторе (тракторске приколице)	прикључна возила за тракторе код којих збир највећих дозвољених осовинских оптерећења не прелази 1,5 тона.
R2		прикључна возила за тракторе код којих збир највећих дозвољених осовинских оптерећења прелази 1,5 тона, али није већи од 3,5 тона.
R3		прикључна возила за тракторе код којих збир највећих дозвољених осовинских оптерећења прелази 3,5 тона, али није већи од 21 тону.
R4		прикључна возила за тракторе код којих збир највећих дозвољених осовинских оптерећења прелази 21 тону.

7. ПРИКЉУЧНА ВУЧЕНА ОПРЕМА (ЗА ТРАКТОРЕ)

Категорија S (прикључна вучена опрема трактора): је прикључно возило трактора намијењено првенствено за вршење рада у пољопривреди или шумарству.

Свака категорија прикључну вучену опрему допуњена је на крају индексом "а" или "б" у складу с њезином конструкцијски одређеном брзином:

- "а" за прикључну вучену опрему с највећом конструкцијски одређеном брзином мањом или једнаком 40 км/х;
- "б" за прикључну вучену опрему с највећом конструкцијски одређеном брзином већом од 40 км/х.

Возила категорије S се дијеле у двије групе:

Категорија	Назив категорије	Општи критерији за разврставање
S1	Прикључна вучена опрема	прикључна вучена опрема код које збир највећих дозвољених осовинских оптерећења не прелази 3,5 тона.
S2	опрема (за тракторе)	прикључна вучена опрема код које збир највећих дозвољених осовинских оптерећења прелази 3,5 тона.

8. ТЕРЕНСКА ВОЗИЛА (ДОДАТНО РАЗВРСТАВАЊЕ ВОЗИЛА)

Категорија G: теренска возила (*Off-Road Vehicles*), су возила категорије M или N и имају посебне техничке карактеристике које омогућавају вођњу изван категорисаних цеста. За те поткатогије возила мора се додати слово "G" као суфикс словнобројчаног ознаци категорије возила.

Критерији за разврставање возила у поткатогију теренских возила

I. Возила категорија M1 или N1 разврставају се у поткатогију теренских возила ако истовремено задовољавају сљедеће увјете:

- (a) најмање једна предња и најмање једна задња осовина су изведене за истовремени погон, без обзира може ли се једна осовина искључити;
- (b) уграђен је најмање један механизам за блокирање диференцијала или механизам са сличним дејством;
- (c) могу, без прикључног возила, савладати успон од најмање 25%;
- (d) задовољавају најмање пет од сљедећих шест захтјева:
 1. предњи прилазни угао мора бити најмање 25 степени;
 2. задњи прилазни угао мора бити најмање 20 степени;
 3. угао препреке мора бити најмање 20 степени;
 4. најмања висина изнад стајне површине (клиренс), испод предње осовине мора бити најмање 180 мм;
 5. клиренс испод задње осовине мора бити најмање 180 мм;
 6. клиренс између осовина мора бити најмање 200 мм.

II. Возила категорија M2, N2 или M3, чија највећа дозвољена маса не прелази 12 тона, сматрају се теренским возилима ако задовољавају услове прописане у тачки (a), или услове прописане у обје тачке (б) и (ц):

- (a) Имају погон на све тачке (осовине), без обзира може ли се једна или више погонских осовина искључити;
- (b)
 1. најмање једна предња и најмање једна задња осовина су конструисане за

истовремени погон, без обзира може ли се једна погонска осовина искључити;

2. уграђен је најмање један механизам за блокирање диференцијала или механизам са сличним дејством;

3. могу без прикључног возила савладати успон од најмање 25%; и

(c) задовољавати најмање пет од ових шест захтјева ако њихова највећа дозвољена маса не прелази 7,5 тона, а најмање четири ако њихова највећа дозвољена маса прелази 7,5 тона:

1. предњи прилазни угао мора бити најмање 25 степени;
2. задњи прилазни угао мора бити најмање 25 степени;
3. угао препреке мора бити најмање 25 степени;
4. клиренс испод предње осовине мора бити најмање 250 мм;
5. клиренс између осовина мора бити најмање 300 мм;
6. клиренс испод задње осовине мора бити најмање 250 мм.

III. Возила M3 или N3 чија највећа дозвољена маса прелази 12 тона сматрају се теренским возилима ако задовољавају услове прописане у тачки (a), или услове прописане у обје тачке (б) и (ц):

(a) имају погон на све тачке (осовине), без обзира може ли се једна или више погонских осовина искључити;

(b)

1. најмање пола осовина (или двије од три осовине у случају возила с три осовине и три од пет у случају возила с пет осовина), је конструисано за истовремени погон, без обзира може ли се једна погонска осовина искључити;
2. уграђен је најмање један механизам за блокирање диференцијала или механизам са сличним дејством;
3. могу без прикључног возила савладати успон од најмање 25%; и

(c) задовољавати најмање четири од ових шест захтјева:

1. предњи прилазни угао мора бити најмање 25 степени;
2. задњи прилазни угао мора бити најмање 25 степени;
3. угао препреке мора бити најмање 25 степени;
4. клиренс испод предње осовине мора бити најмање 250 мм;
5. клиренс између осовина мора бити најмање 300 мм;
6. клиренс испод задње осовине мора бити најмање 250 мм.

Поступак за проверу усклађености с геометријским захтјевима из овог одјелка прописан је у Додатку 4.

9. ВОЗИЛА СПЕЦИЈАЛНЕ (ПОСЕБНЕ) НАМЈЕНЕ

Возила за специјалне намјене: возила категорија M, N или O за извођење посебних функција са посебно уређеном каросеријом и/или снабђено уређајима и опремом за извођење тих посебних функција.

У специјална возила се убрајају:

Возила специјалне намјене се разврставају у:

Назив специјалног возила	Кодна ознака специјалног возила	Дефиниција специјалног возила
Моторно возило за становање	SA	Возило категорије М с простором за становање које садржи најмање следећу опрему: (а) сто и сједишта; (б) опрему прилагођену за спавање која може бити изведена коришћењем сједишта; (с) кухињску опрему; (д) опрему за смјештај пртљага. Ова опрема мора бити чврсто причвршћена у простору за становање. Међутим, сто може бити изведен тако да је једноставно уклонив.
Блиндирано возило	SB	Возило намијењено заштити путника и/или терета који се превозе, опремљено опломом непробојном за метке.
Возило хитне помоћи	SC	Возило категорије М, намијењено за превоз болесних или повријеђених особа и које је посебно опремљено за ту наmjену.
Погребно возило	SD	Возило категорије М намијењено за превоз посмртних остатака и које је посебно опремљено за ту наmjену.
Возило прилагођено за инвалидска колица	SH	Возило категорије М1 произведено или посебно преправљено за смјештај једне или више особа у инвалидским колицима при превозу путем.
Камп приколица	SE	Возило категорије О према дефиницији у тачки 3.2.1.3. стандарда ИСО 3833:1977.
Ауто дизалица	SF	Возило категорије N3 које није опремљено за превоз терета, опремљено дизалицом чији је момент дизања једнак или већи од 400 kNm.
Остала возила посебне наmjене	SG	Возило посебне наmjене које није обухваћено нити једном дефиницијом из овог одјељка.
Потпорна колица	SJ	Возило категорије О опремљено седлом за ослањање полуприколице тако да исту претвара у приколицу.
Прикључно возило за вангабаритне терете	SK	Возило категорије O4 намијењено за превоз недељивих терета који због њихових димензија подлијежу ограничењима у погледу учествовања у саобраћају на путевима. Под овим називом су обухваћене и хидрауличне модуларне приколице без обзира на број модула.
Моторно возило за вангабаритне терете	SL	тегљач или вучно возило категорије N3 које задовољава следеће услове: (а) има више од двије осовине и барем половина осовина (у случају возила с три осовине двије од три, а у случају возила с пет осовина три од пет), које су конструисане да буду погоњене истовремено, без обзира на то може ли се једна погонска осовина искључити; (б) конструисано је за вучу и гурање прикључног возила категорије O4 за превоз вангабаритног терета; (с) има мотор снаге минимално 350 kW, и (д) може бити опремљено додатном предњом вучном спојницом за тешке вучне масе.
Моторно возило за измјењиву опрему	SM	теренско возило категорије N (како је дефинисано у тачки 10.), које је конструисано и произведено за вучу, гурање, пренос и стављање у покрет одређене измјењиве опреме, (а) које има најмање двије површине на које се опрема може уградити; (б) које има стандардизована, механичка, хидрауличка и/или електрична сучеља (прикључка) (нпр. изводи за погон измјењиве опреме), за напајање и стављање у покрет наведене опреме; и (с) које је усклађено са дефиницијом

		стандарда ИСО 3833:1977, тачка 3.1.4. (специјално возило). Уколико возило садржава помоћну платформу за утовар, њезина дужина не смеје прелазити: (а) 1,4 пута размака предњих или задњих тачкова (траг) возила, зависно о томе који је размак већи у случају возила с двије осовине; или (б) 2,0 пута размака предњих или задњих тачкова (траг) возила, зависно о томе који је размак већи у случају возила с двије осовине.
--	--	--

Додатно разврставање возила према облику каросерије дато у тачки 6. Додатка 1: Бројеви за допуњавање кодних ознака које се употребљавају за различите врсте надградњи.

10. ТЕРЕНСКА ВОЗИЛА СПЕЦИЈАЛНЕ НАМЈЕНЕ

"Теренско возило за специјалне наmjене", значи возило које припада категорији М или N и има посебне техничке карактеристике из тачке 8. и тачке 9.

За те категорије возила мора се додати слово "G" као суфикс словнобројчаног ознаки категорије возила.

11. РАДНЕ МАШИНЕ

Радна машина је самоходно возило посебно конструисано и намијењено за вршење рада, а које с обзиром на конструктивне карактеристике није погодно за превоз нити путника нити терета, и чија брзина, у правилу, није већа од 30 км/х.

Додатак 1.

ОБЛИЦИ КАРОСЕРИЈА (ТИПОВИ НАДГРАДЊЕ) ВОЗИЛА И ОБЈАШЊЕЊЕ (ДЕФИНИЦИЈЕ)

1. Возила која припадају категорији M1 и M1G

Кодна ознака	Назив	Дефиниције
AA	Лимузина	Возило одређено у називу 3.1.1.1. норме ИСО 3833:1977, које је опремљено најмање с четири бочна прозора.
	Лимузина кабриолет	Стандард БАС ИСО 3833:2003, дефиниција број 3.1.1.2. Затворени путнички аутомобил, са могућношћу померања дијела крова назад, са 4 или више сједишта у најмање два реда, са 2 или 4 бочних врата и са 4 или више бочних прозора.
	Продужена лимузина (продужени седан)	Стандард БАС ИСО 3833:2003, дефиниција број 3.1.1.3. Затворени путнички аутомобил са 4 или више сједишта у најмање два реда, са 4 или 6 бочних врата и са 6 или више бочних прозора. Иза предњег реда сједишта може бити изведена преграда. Сједишта испред задњег реда сједишта могу бити изведена на преклапање.
AB	Лимузина с (подизним) задњим вратима	Лимузина према дефиницији у 1.1. са задњим (петим) вратима на задњем крају возила.
AC	Караван	Возило одређено у називу 3.1.1.4. норме ИСО 3833:1977, које је опремљено најмање с четири бочна прозора.
AD	Купе	Возило дефинисано у називу бр. 3.1.1.5. норме ИСО 3833:1977.
AE	Кабриолет	Возило дефинисано у називу бр. 3.1.1.6. норме ИСО 3833:1977. Кабриолет може бити и без врата.
AF	Вишенамјенско возило	Возило, осим возила AG и возила наведених под AA до AE предвиђених за превоз особа и њихове пртљаге или понекад терета, у једном простору.
AG	Путнички pick-up	Возило у називу бр. 3.1.1.4.1. норме ИСО 3833:1977. Међутим, простор за пртљаг мора бити потпуно одвојен од простора за путнике. Осим тога, није потребно да референтна тачка положаја возачког сједишта буде најмање 750 мм изнад површине ослањања возила.

2. Возила која pripадају категорији M2, M3, и M2G, M3G

Кодна ознака	Назив	Дефиниције
CA	Један ниво	Возило у којем су простори предвиђени за путнике распоређени на једном нивоу или тако да не представљају два нивоа који леже један изнад другог.
CB	Два нивоа	Возило у којем су простори за путнике, најмање у једном дијелу, распоређени на два нивоа, један изнад другог, а простори за путнике који стоје нису предвиђени на горњем нивоу (спрату);
CC	Зглобни, један ниво	Возило које се састоји од два или више крутих дијелова који се могу закретати један у односу на други; простори за путнике у сваком дијелу повезани су тако да се путници могу слободно кретати између њих; крути дијелови су стално спојени тако да се могу раставити само помоћу направа које се уобичајено могу наћи само у радионици. Зглобни аутобуси састављени од два или више зглобно повезана нераздвојива дијела сматрају се једним возилом.
CD	Зглобни, два нивоа	Возило које се састоји од два или више крутих дијелова који се могу закретати један у односу на други; простори за путнике у сваком дијелу повезани су најмање на једном нивоу тако да се путници могу слободно кретати између њих; крути дијелови су трајно спојени тако да се могу раставити само помоћу направа које се уобичајено могу наћи само у радионици.
CE	Нископодни, један ниво	Возило разреда I, II, или А. код којег је најмање 35% простора који је расположив за путнике који стоје (или предњег дијела возила код зглобних возила, или у његовоме доњем дијелу код спратних возила) без степеница и доступан је кроз најмање једна врата за путнике.
CF	Нископодни, два нивоа	Возило разреда I, II, или А. код којег је најмање 35% простора који је расположив за путнике који стоје (или предњег дијела возила код зглобних возила, или у његовоме доњем дијелу код спратних возила) без степеница и доступан је кроз најмање једна врата за путнике.
CG	Зглобни нископодни, један ниво	Возило које удружује техничке карактеристике CC и CE возила.
CH	Зглобни нископодни, два нивоа	Возило које удружује техничке карактеристике CD и CF возила.
CI	Један ниво са отвореним кровом	Возило облика каросерије CA.
CJ	Два нивоа са отвореним кровом	Возило облика каросерије CB са дијелом крова или без крова над његовим горњим нивоом.
CX	Шасија аутобуса	Некомплетно возило са оквиром, погоном и осовинама намењено да буде комплетирано каросеријом.

3. Возила која pripадају категорији N1, N2, N3, и N1G, N2G, N3G

Кодна ознака	Назив	Дефиниције
VA	Камион	Возило које је конструисано и намијењено искључиво или углавном за превоз терета.
VB	Фургон	Камион код кога су простор за возача и товарни простор у истој цјелини.
VC	Тегљач (са седлом)	Вучно возило које је обликовано и произведено искључиво или углавном за вучу полуприколица.
VD	Тегљач (са куком)	Вучно возило које је обликовано и произведено искључиво или углавном за вучу прикључних возила осим полуприколица.
VE	Пикап *	Возило највеће дозвољене укупне масе која не прелази 3 500 кг у којем сједећа мјеста и простор за терет нису у јединственом простору.

BX	Шасија теретног возила	Непотпуно возило које има кабину (потпуну или непотпуну), уздужне носаче шасије, погонски склоп и осовине, а које је предвиђено за комплетирање са надградњом и прилагођено потребама превозника.
----	------------------------	---

*) Додатно разврставање теретних моторних возила према облику каросерије дато у тачки 6. Додатка 1.: Бројеви за допуњавање кодних ознака које се употребљавају за различите врсте надградњи.

4. Возила категорије O

Кодна ознака	Назив	Дефиниције
DA	Полуприколица	Прикључно возило које је конструисано и намијењено за прикључивање на тегљач (са седлом), или на потпорна колица, при чему преноси значајно вертикално оптерећење на вучно возило или на потпорна колица. Вучна спојница која се употребљава за скуп возила састоји се од краљевог чепа (кинг пин-вучни сворњак), и седла.
DB	Приколица са рудом	прикључно возило на најмање двије осовине, од којих је барем једна управљана осовина: (а) опремљена вучном направом која се може закретати вертикално (у односу на приколицу); и (б) која преноси мање од 100 даN вертикалног статичког оптерећења на вучно возило.
DC	Приколица са средишњом осовином	прикључно возило чија је (су) осовина (осовине) постављена (постављене) близу тежишта возила (када је подједнако оптерећена), тако да се само статичко оптерећење које не прелази 10% онога које одговара највећој дозвољеној маси приколице или оптерећење од 1 000 даN (које је мање), преноси на вучно возило.
DE	Приколица са крутом рудом	Прикључно возило с једном осовином или групом осовина опремљена рудом које, због њезине конструкције, преноси на вучно возило статичко оптерећење које не прелази 4 000 даN и које не потпада под дефиницију приколице са средишњом осовином. Вучна спојница која се употребљава за скуп возила не састоји се од краљевог чепа и седла.

Додатно разврставање теретних прикључних возила према облику каросерије дато у тачки 6. Додатка 1.: Бројеви за допуњавање кодних ознака које се употребљавају за различите врсте надградњи.

5. Облик каросерија радних машина

Категорија возила	Облик каросерије	Објашњење (дефиниција)
РАДНА МАШИНА	Ровокопач	Самоходна радна машина на гусјеницама или точковима којим управља возач или радник који га сљеди пјешнице. С предње или задње стране има багерски спој и прикључак, првенствено намијењен непрекидном ископу ровова уз помоћ истовременог покретања радне машине.
	Утоваривач	Самоходна радна машина на точковима или гусјеницама који с предње стране има уграђену структуру с утоварном кашиком, који товари или копа кретањем радне машине унапријед те подиже, преноси и истовара материјал.

Багер	Самоходна радна машина на гусјеницама или точковима чија се горња структура може окретати у пуном кругу те који ископава, подиже и истовара материјал кашиком причвршћеном на крак и руку или телескопски крак, док шасија или возно постоље остају непокретни током свих циклуса машинског рада.
Булдожер	Самоходна радна машина на точковима или гусјеницама за вучу или гурање помоћу уграђене опреме.
Гредер	Самоходна радна машина на точковима са подесивим ножем смјештеним између предње и задње осовине, који реже, преноси и разастире материјал обично у сврху изравнавања.
Скрејпер	Радна машина која се користи за стругање и уклањање површинског материјала.
Виљушкар	Виљушкар на точковима с мотором с унутрашњим сагореивањем, протутеговима и опремом за дизање (торањ, телескопска или артикулирана рука). То су: - тешки теренски виљушкари (виљушкари на котачима с протутезима првенствено намијењени раду на неуређеном, природном и непроходном терену нпр. градилишта), - остали виљушкари с протутеговима, осим оних који су посебно израђени за руковање контејнерима.
Ваљак	Радна машина која збија материјал, нпр. камену ситнеж, земљане или асфалтне засторе, ваљањем, набијањем или вибрацијама радног алата. Може бити на властити погон, вучени, с оператором који хода иза њега или у облику додатка на носећу радну машину.
Мотокултиватор са приколицом	Возило на моторни погон с једном или двије осовине и погонским мотором до 12 kW, конструисано да вуче, потискује или носи оруђа за разне пољопривредне радове.
Самоходна мјешалица за бетон	Радна машина за припрему бетона или малтера без обзира на начин утовара, мијешања и истовара. Радном машином се може управљати с повременим прекидима или стално.
Чистач улица	Строј за метење и сакупљање пометеног смећа, с опремом која мете отпатке према отвору за усисавање и која потом пнеуматски брзим струјањем ваздуха или механичким системом купљења преноси отпатке до збирног лијевка. Уређаји за метење и сакупљање могу се налазити на посебној камionsкој шасији или бити уграђени на властиту шасију. Опрема може бити причвршћена или растављива као у случају замјениве каросерије.
Самоходна дизалица	Дизалица с краком на властити погон која се покреће, с или без терета, без потребе за утврђеном стазом и чија је стабилност осигурана тежином. Креће се на гумама, гусјеницама или другим системима покретања. У непокретном положају може се подупријети ослоњцима или другим додацима који повећавају њену стабилност. Надградња покретне дизалице може се окретати у пуном кругу, дјелимично или је непомична. Обично је опремљена с једним или више дизала и/или хидрауличним цилиндрима за подизање и спуштање крака и терета. Крак покретне дизалице може бити телескопски, артикулирани, решеткасти или њихова комбинација, а обликован је тако да се

	може брзо спустити. Теретом објешеним на крак управља се помоћу склопа с уграђеном куком или осталих додатака за утовар и дизање у посебне сврхе.
Бушилица	Строј за бушење рупа на градилиштима: - ударним бушењем, - кружним бушењем, - кружно ударним бушењем. Током бушења бушилице су непокретне. Могу се самостално кретати од једног радног мјеста на друго.
Комбајн	Радна машина намијењена за жетву разних житарица, која радне операције жетве, вршидбе и вијања жита обавља у једном процесу.
Глодалица асфалта	Покретна радна машина за уклањање материјала са коловозног застора путних саобраћајница употребљавајући моторни цилиндар, на чијој су површини уграђени алати за стругање; током стругања ваљци ротирају и стружу коловозни застор.
Финишер за путеве	Покретна радна машина која се употребљава при изградњи путева за изведбу површинских слојева од грађевинског материјала као што је битуменска мјешавина, бетон и шљунак. Финишери могу имати равналицу за збијање.
Остало	Радне машине које нису обухваћене горе наведеним пописом.

6. Бројеви за допуњавање кодних ознака које се употребљавају за различите врсте надградњи

Бројчана ознака	Опис надградње
01	Платформа
02	Отворена надградња; или Отворена надградња са утоварном платформом; или Отворена надградња са дизалицом; или Отворена надградња са дизалицом и утоварном платформом;
03	Затворена надградња; или Затворена надградња са утоварном платформом;
04	Климатизирана надградња са изолираним зидовима и опремом за одржавање унутрашње температуре; или Климатизована надградња са изолираним зидовима и опремом за одржавање унутрашње температуре са утоварном платформом
05	Климатизирана надградња са изолираним зидовима без опреме за одржавање унутрашње температуре
06	С бочном церадом
07	Измјењива надградња
08	Носач контејнера
09	Са дизалицом с куком
10	Кипер; или Кипер са дизалицом;
11	Цистерна
12	Цистерна за превоз опасних материја
13	За превоз животиња
14	За превоз возила
15	Мјешалица за бетон
16	Пумпа за бетон
17	За превоз трупца; или За превоз трупца са дизалицом
18	За скупљање и одвоз отпада
19	За чишћење улица и одвода и прање улица
20	Компресор
21	За превоз чамаца
22	За превоз једрилица
23	Покретна продавница или излог
24	За превоз неисправних возила
25	Мердевине
26	Дизалица (осим ауто дизалице из возила специјалне намјене у тачки 9.2.5.)
27	Дизалица платформа
28	Бушилица
29	Нископодно прикључно возило (лабудуца)

30	За превоз стакла
31	Вахрогасно
...	
99	Надградња која није обухваћена пописом тачкама 1-31. За превоз пчела; Електро-агрегатом; За чишћење снијега; За одвоз фекалија; За комуналне услуге; Радионица; Кино пројектор; За флуорографисање; Бифе; За забаву; РТВ; Телекомуникацијско; Амбуланта; Библиотека; Дампер; Тегљач са седлом и дизалицом; Мјешалица са пумпом за бетон; Остало; прикључно за превоз путника;...)

7. Возила категорије Т и С

Трактори са точковима:

Категорија возила	Облик каросерије	Објашњење (дефиниција)
Т1-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
Т2-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
Т3-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
Т4-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
Т5-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-

Трактори са гусјеницама:

Категорија возила	Облик каросерије	Објашњење (дефиниција)
С1-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
С2-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
С3-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-
С4-Трактор	Са кабином	-
	Без кабине	-

Додатак 2.

НАМЈЕНА ВОЗИЛА

Моторна и прикључна возила служе за превоз/транспорт путника (особа) и терета (ствари), као и за вршење одређеног рада.

Листа намјена за сва возила је:

- ЈАВНИ ПРЕВОЗ ПУТНИКА;
- ЈАВНИ ПРЕВОЗ ТЕРЕТА;
- ТАКСИ ПРЕВОЗ;
- РЕНТАКАР ПРЕВОЗ;
- ПРЕВОЗ ЗА ВЛАСТИТЕ ПОТРЕБЕ;
- ПРЕВОЗ ПОСМРТНИХ ОСТАТАКА;
- ОСТАЛО (ова намјена се бира за путнички аутомобил и остала возила којима не одговарају наведене намјене);
- ЗА ВРШЕЊЕ РАДА (за РАДНЕ МАШИНЕ, ТРАКТОРЕ, ТЕРЕТНА ВОЗИЛА, те ПРИКЉУЧНИХ ВОЗИЛА облика каросерије: Радно...);
- ВОЈНО (возила Оружаних снага Босне и Херцеговине);
- АУТО-ШКОЛА.

Додатак 3.

Критерији за разврставање возила у категорију N

1. Категоризација возила у категорију N заснива се на техничким карактеристикама возила из тачака од 2. до 6.
2. Простор (простори) у којем (којима) се налазе сједећа мјеста мора (морају) бити потпуно одвојен (одвојени) од простора за терет.
3. Изузетно од захтјева из тачке 2. особе и терет могу се превозити у истом простору под условом да је простор за терет опремљен безбједносним направама које су обликоване тако да штите особе које се превозе од помицања терета тијekom вожње, посебно у случају јаког кочења и вожње у кривинама.
4. Сигурносне направе-направе за везивање - које су намијењене за обезбјеђивање терета у складу с тачком 3., као и преградни системи намијењени за возила чија највећа дозвољена маса не прелази 7,5 тона, морају бити обликовани у складу с одредбама одјелака 3. и 4. норме БАС ИСО 27956:2010 "Путничка возила-Обезбјеђивање терета у доставним возилима (фургонима)-Захтјеви и поступци испитивања".
 - 4.1. Захтјеви из тачке 4. могу се верификовати изјавом о усклађености коју достави произвођач.
 - 4.2. Алтернативно, испуњеност захтјева из тачке 4. произвођач може да документује на одговарајући начин, под условом да тиме задовољи тијело за хомологацију, да уграђене безбједносне направе показују истовриједан ниво заштите као што је предвиђа наведена норма.
5. Број сједећих мјеста осим сједећег мјеста за возача, не смије прелазити:
 - (а) 6 за возила категорије N1;
 - (б) 8 за возила категорије N2 или N3.
6. Возила морају имати носивост једнаку или већу од масе путника изражене у килограмима.
 - 6.1. У том смислу, ове једначине морају бити задовољене у свим конфигурацијама, посебно када су заузета сва сједећа мјеста:
 - (а) ако је $N = 0$:
 $P - M \geq 100 \text{ кг}$;
 - (б) ако је $0 < N \leq 2$:
 $P - (M + N \times 68) \geq 150 \text{ кг}$;
 - (ц) ако је $N > 2$:
 $P - (M + N \times 68) \geq N \times 68$;
 гдје слова имају следећа значења:
 "P" је највећа технички дозвољена укупна маса возила;
 "M" је маса возила у возном стању;
 "N" је број сједећих мјеста осим мјеста за возача.
 - 6.2. Маса опреме која је уграђена на возило ради смјештаја терета (нпр. резервоар или други различити облици надоградње), руковања теретом (нпр. дизалица, подизна платформа итд.), и за обезбјеђивање терета (нпр. направе за обезбјеђивање терета), мора се укључити у M-масу возила у возном стању.
Маса опреме које се не употребљава за горе наведене сврхе (нпр. компресор, вентил, електрични генератор, радиодифузијска опрема итд.), не укључује се у M-масу возила у возном стању ради употребе горе наведене формуле.
7. Захтјеви из тачака од 2. до 6. морају се задовољити за све варијанте и изведбе типа возила.
8. Додатни критерији за разврставање возила у категорију N1.

- 8.1. Возило се мора разврстати у категорију N1 ако су испуњени захтијевани критерији.
Ако један или више критерија нису испуњени, возило се мора разврстати у категорију M1.
- 8.2. Осим општих критерија из тачака од 2. до 6. критерији из тачака од 8.2.1. до 8.2.3.5. морају бити испуњени за категоризацију возила у којима простор у којем се налази возач и терет представља једну цјелину (нпр. Надоградња типа "BB").
- 8.2.1. Чињеница да је зид или преграда, потпуно или дјеломично, смјештен између реда сједишта и простора за терет не искључује обавезу испуњавања захтијеваних критерија.
- 8.2.2. Критерији су сљедећи:
- (а) терет треба бити могуће утоваривати преко задњих врата, врата пртљажника или бочних врата која су обликована и произведена за такву намјену;
- (б) у случају задњих врата или врата пртљажника, отвор за утоваривање мора задовољавати сљедеће критерије:
- I. ако је возило опремљено само једним редом сједишта или само сједиштем за возача, висина отвора за утовар мора да буде најмање 600 мм;
- II. ако је возило опремљено с два или више редова сједишта, висина отвора за утовар мора да буде најмање 800 мм, док површина отвора мора бити барем 12 800 цм²;
- (ц) простор за терет мора испуњавати сљедеће захтјеве:
- "простор за терет" значи дио возила који се налази иза реда (редова), сједишта или иза сједишта за возача ако је возило опремљено само сједиштем за возача;
- I. подница простора за терет у највећем дијелу мора бити равна;
- II. када је возило опремљено једним редом сједишта или једним сједиштем, најмања дужина простора за терет мора износити барем 40% размака осовина;
- III. када је возило опремљено с два или више редова сједишта, најмања дужина простора за терет мора износити барем 30% размака осовина.
- Када се сједишта у задњем реду сједишта могу уклонити из возила без употребе посебног алата, захтјеви за дужину простора за терет морају бити испуњени када су сва сједишта уграђена у возило;
- IV. захтјеви за дужину простора за терет морају бити испуњени када су сједишта у првом реду или у задњем реду, зависно о ситуацији, усправљена у свој уобичајени положај у којем их употребљавају путници у возилу.
- 8.2.3. Посебни услови за мјерење
- 8.2.3.1. Дефиниције
- (а) "*Висина отвора за утоваривање*" значи вертикални размак између двију водоравних равни од којих једна додирује највишу тачку доњег дијела отвора врата, а друга најнижу тачку горњег дијела отвора врата;
- (б) "*површина отвора за утоваривање*" значи највећа површина правоугле пројекције на вертикалну раван, окомиту на средишњу ос
- возила, највећег отвора када су задња врата или врата пртљажника широм отворена;
- (ц) "*размак осовина*" за потребе употребе услова из тачака 8.2.2. и 8.3.1. сматра се размаком између:
- I. оси предње осовине и оси друге осовине у случају возила с двије осовине; или
- II. оси предње осовине и оси замишљене осовине која је једнако удаљена од друге и треће осовине у случају возила с три осовине.
- 8.2.3.2. Намјештање сједишта
- (а) сједишта се намјештају у своје крајње задње положаје;
- (б) наслон сједишта, ако се може намјештати, намјешта се тако да се може смјестити тродимензионална направа за одређивање тачке с нагибом трупа од 25 степени;
- (ц) наслон сједишта, ако се не може намјештати, мора бити у положају који је одредио произвођач;
- (д) ако се сједиште може намјештати по висини, намјешта се у свој најнижи положај.
- 8.2.3.3. Услови за возило
- (а) возило мора бити у стању оптерећења које одговара његовој највећој дозвољеној маси;
- (б) тачкови возила морају бити усмјерени равно напријед.
- 8.2.3.4. Захтјеви из тачке 8.2.3.2. не примјенјују се када је возило опремљено зидом или преградом између путничког и товарног простора.
- 8.2.3.5. Мјерење дужине простора за терет
- (а) када возило није опремљено преградом или зидом, дужина се мора мјерити од вертикалне равнине која додирује најистуренију тачку задњег дијела врха наслона сједишта до задње унутарње равнине врата или врата пртљажника, у затвореном положају;
- (б) када је возило опремљено преградом или зидом, дужина се мора мјерити од вертикалне равнине која додирује најистуренију тачку преграде у товарном простору до задње унутарње равнине врата или врата пртљажника, зависно од тога шта је примјењиво, у затвореном положају;
- (ц) захтјеви за дужину морају бити испуњени најмање дуж водоравне линије у уздужној вертикалној равнини која пролази кроз средишњу ос возила на нивоу пода простора за терет.
- 8.3. Осим општих критерија из тачака од 2. до 6. критерији из тачака од 8.3.1. до 8.3.4. морају бити испуњени за категоризацију возила код кога товарни простор и простор за возача нису у истој цјелини (нпр. облик каросерије BE)
- 8.3.1. Ако је возило опремљено затвореним типом надоградње примјењује се сљедеће:
- (а) терет треба бити могуће утоваривати преко задњих врата, врата пртљажника или задњег окна, или на други начин;
- (б) висина отвора за утовар мора да буде најмање 800 мм, док површина отвора мора бити барем 12 800 цм²;
- (ц) најмања дужина простора за терет мора износити барем 40% размака осовина.
- 8.3.2. Возило које има отворени товарни простор, мора да испуни само услове прописане у подтачкама (а) и (ц) тачке 8.3.1.

8.3.3. За примјену одредби из тачке 8.3. примјењују се дефиниције из тачке 8.2.

8.3.4. Захтјеви с обзиром на дужину морају бити испуњени дуж водоравне црте која лежи у уздужној равнини која пролази кроз подужну осу возила на разини поднице простора за терет.

Додатак 4.

Поступак за провјеравање може ли се возило категоризирати као теренско возило

0. Уопштено

0.1 За потребе разврставања возила као теренско возило примјењује се поступак који је описан у овом Додатку.

1. Услови испитивања за геометријска мјерења

1.1. Возила која припадају категорији М 1 или N 1 требају бити без оптерећења, с испитном лутком која одговара мјерама 50% мушке популације која је постављена на возачко сједиште и опремљена расхладном текућином, мазивом, горивом, алатом и резервним точком (ако се испоручује као OEM опрема).

Испитна лутка може се замијенити са сличном направом исте масе (навести масу, 75/79/...).

1.2. Возила, осим возила из тачке 1.1., морају се оптеретити до своје највеће технички допуштене укупне масе (NDM).

Расподјела масе по осовинама мора бити таква да представља најнеповољнији случај с обзиром на задане критерије.

1.3. Возило које је представник типа мора се доставити техничкој служби у условима који су одређени у тачки 1.1. или 1.2. Возило мора бити заустављено, с точковима усмјереним равно напријед.

Тло на којем се обављају мјерења мора бити што је могуће више равно и водоравно (највећи нагиб од 0,5%).

2. Мјерење углова предњег и задњег препуста и угла косине

2.1. Предњи прилазни угао мора се мјерити у складу с тачком 6.10. норме ИСО 612:1978.

2.2. Задњи прилазни угао мора се мјерити у складу с тачком 6.11. норме ИСО 612:1978.

2.3. Угао препреке мора се мјерити у складу с тачком 6.9. норме ИСО 612:1978.

2.4. При мјерењу задњег прилазног угла, направе за заштиту од задњег подлијетања које се могу намјештати по висини могу се намјестити у горњи положај.

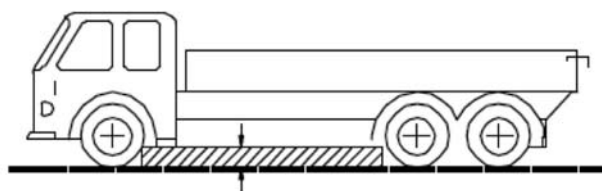
2.5. Одредба из тачке 2.4. не сматра се као обавеза да основно возило буде серијски опремљено заштитом од задњег подлијетања. Међутим, произвођач основног возила мора обавијестити произвођача у сљедећем ступњу да возило мора задовољавати захтјеве за угао косине када се опреми са заштитом од задњег подлијетања.

3. Мјерење клиренса

3.1. Зрачност од тла између осовина (Клиренс)

3.1.1. "Клиренс" значи најкраћи размак између равнине тла и најниже чврсте тачке возила.

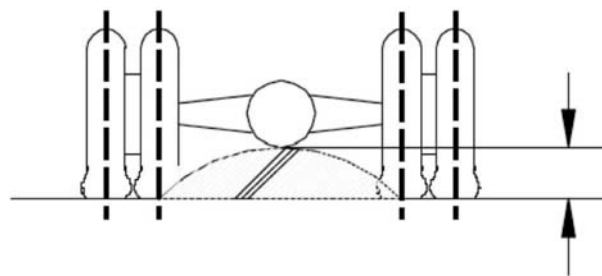
За примјену те дефиниције узима се у обзир размак између задње осовине предње групе осовина и прве осовине задње групе осовина.

3.1.2. Ниједан фиксни крути дио возила не смије се налазити унутар осјенчене површине на слици горе.

3.2. Клиренс испод неке осовине

3.2.1. "Клиренс" значи удаљеност до тла испод највише тачке лука кружнице, који пролази кроз средиште површине додира тачкова с тлом једне осовине (код двоструких тачкова то је унутарњи тачак), и додирује најнижу чврсту тачку на возилу између тачкова.

3.2.2. Зависно од случаја, мјерење клиренса мора се провести на свакој од осовина једне групе осовина.

"Способност савладавања успона" - означава способност возила да савлада неки успон крећући се равномјерном брзином без појаве подужног или бочног клизања тачкова.

Способност савладавања успона за возила категорије М2, М3, N2 или N3 се одређује испитивањем. На захтјев способност савладавања успона може се демонстрирати методама виртуалног испитивања.

Na osnovu člana 203. stav 3., a u vezi sa članom 252. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17 i 9/18), ministar komunikacija i prometa, u saradnji sa entitetskim ministarstvima unutrašnjih poslova u Bosni i Hercegovini i Policijom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, donosi

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ДИМЕНЗИЈАМА, УКУПНОЈ МАСИ И ОСОВИНСКОМ ОПТЕРЕЋЕЊУ ВОЗИЛА, О УРЕЂАЈИМА И ОПРЕМИ КОЈУ МОРАЈУ ИМАТИ ВОЗИЛА И О ОСНОВНИМ УВЈЕТИМА КОЈЕ МОРАЈУ ИСПУЊАВАТИ УРЕЂАЈИ И ОПРЕМА У САОБРАЋАЈУ НА ЦЕСТАМА

Члан 1.

У члану 2. Правилника о димензијама, укупној маси и осовинском оптерећењу возила, о уређајима и опреми коју морају имати возила и о основним увјетима које морају испуњавати уређаји и опрема у саобраћају на цестама ("Službeni glasnik BiH", br. 23/07, 54/07 i 101/12), iza stava (4) dodaje se novi stav (5) koji glasi:

"(5) Позивање на једнообразне техничке увјете значи позивање на одговарајуће наредбе о homologaciji односно одговарајуће UNECE правилнике. Позивање на